

3

2025

PEDAGOGICKÉ ROZHĹADY

ODBORNO-METODICKÝ ČASOPIS

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

Editor: **Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava**

Šéfredaktorka: Dana Kollárová
Zástupca šéfredaktorky: Marián Valent
Výkonná redaktorka: Miroslava Hajtmánková
Redakčná rada: Zuzana Bánovčanová
Erika Fryková
Martina Kosturková
Eva Pupíková
Rastislav Rosinský
Jana Tomášková

Obálka: Ján Husár
Grafické spracovanie: Stano Jendek | Renesans, s. r. o.
Preklad do angličtiny: Anna Pávová

Sídlo redakcie: Národný inštitút vzdelávania a mládeže
Ševčenkova 11
851 01 Bratislava

Tel.: +421 48/4722 938
e-mail: redakcia@nivam.sk

www.nivam.sk

Vyšlo: december 2025

Vychádza štyrikrát ročne.

ISSN 2989-3623

Príspevky v časopise sú posudzované najmenej dvoma posudzovateľmi.
Recenznú radu tvoria členovia redakčnej rady časopisu a externí posudzovatelia.
Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor.
Redakcia sa nemusí vždy stotožniť s názormi autora.
Nevyžiadané rukopisy nevraciamy.

OBSAH

SLOVO NA ÚVOD.....	4
ROZPRÁVALI SME SA/ WE ASKED	7
INŠPIRÁCIE Z VÝSKUMU A PRAXE/ INSPIRATIONS FROM RESEARCH AND PRACTICE	
NIVaM – Podpora PZ a OZ v ich profesijnom rozvoji.....	13
NIVaM – Support for pedagogical staff and specialist staff in their professional development	
Kurikulárne zmeny a výzvy.....	22
Curricular changes and challenges	
Druhý jazyk – cudzí jazyk.....	32
Second language – foreign language	
Zážitok a úspech v učení.....	35
Experience and success in learning	
Hodnotenie pod lupou.....	41
Closer look at assessment	
Pohľad na neformálne vzdelávanie.....	44
A view on non-formal education	
Inklúzia a podporné opatrenia.....	48
Inclusion and support measures	
Bezpečie v škole.....	63
Safety at school	
Ako na udržateľnosť.....	66
How to approach sustainability	

SLOVO NA ÚVOD

Milé čitateľky, milí čitatelia,

toto číslo je trochu iné než zvyčajne. Nájdete v ňom výber článkov, v ktorých sme sa snažili zachytiť život v škole v jeho rôznych podobách a zároveň Vám priniesť cenné informácie, inšpirácie a praktické nápady, poskytnúť podporu a dodať odvalu pri Vašich krokoch v rámci prebiehajúcej reformy.

Naša inštitúcia – NIVaM, oslávila tretie výročie vzniku. Napriek tomu, že je to málo, v časopise sme Vám priniesli za tieto tri roky množstvo námetov, ako premýšľať o výchove a vzdelávaní – o vlastnom profesijnom rozvoji, ako aj o vzdelávaní detí a žiakov. Podobne, ako trojročné dieťa objavuje svet, aj ona pozorovala, skúmala, hľadala a objavovala svoj potenciál a možnosti, ako sa Vám – pedagogickým a odborným zamestnancom, výskumníkom, študentom, žiakom, ale aj rodičom a deťom priblížiť, aby sme si porozumeli, nachádzali dôveru a vzájomne sa obohacovali.

Už v úvodníku čísla 3 v roku 2022, ktorý bol vstupom do prvého čísla našej novej inštitúcie, sme písali, že Vám chceme prinášať aktuálne informácie o dôvodoch potreby kurikulárnych zmien, ako aj podnety zamerané na podporu učiteľom, vrátane ich vzdelávacích potrieb. O 3 roky neskôr máte pred sebou opäť číslo 3 (2025), v ktorom Vám prinášame podrobný prehľad publikovaných príspevkov, pretože obzretie sa do minulosti niekedy pomôže v súčasnosti si uvedomiť, že pravdepodobne všetci budeme do istej miery pomoc k septembru 2026 potrebovať.

Pedagogické rozhlady budú mať budúci rok 35 rokov, ale od čísla 3 (2022) predstavujú súčasť publikačnej činnosti NIVaM-u. V spomínanom čísle prvý generálny riaditeľ NIVaMu, prof. PaedDr. Ivan Pavlov, PhD., písal o vízii, poslaní a hodnotách tejto veľkej inštitúcie a vedel, že nebude jednoduché zastrešiť všetky veľké školské témy – podporu školám pri príprave na kurikulárnu reformu, systém monitorovania a hodnotenia, podporu profesijného rozvoja PZ a OZ, vrátane informácií o vzdelávacích programoch a knižnici, ako aj rozvoj neformálneho vzdelávania. Písal o tom, že NIVaM by mal byť v službách Vás všetkých – aktérov výchovy a vzdelávania na Slovensku. Súčasná generálna riaditeľka, PhDr. Romana Kanovská, s ktorou sme priniesli rozhovor v čísle 4 (2024), na základe údajov zo škôl tiež zdôraznila, že NIVaM je veľkou podporou a bola by rada, aby ňou aj zostal. Jednou z úloh, ktoré kladla do pozornosti je zabezpečiť Vám dostatok kvalitných vzdelávacích programov, metodických ma-

teriálov a produktov pre školy. Malo by to byť práve v kontexte kurikulárnej reformy, teda poskytnúť Vám podporu pri tvorbe školského vzdelávacieho programu, inklúzie a digitalizácie a pod.

V tejto línii sme pristupovali aj k štruktúrovaniu jednotlivých čísel nášho časopisu. Spoločným menovateľom príspevkov je mapovať vzdelávanie v 21. storočí a podporiť Vás v príprave na vzdelávanie žiakov v 21. storočí. V redakčnej rade sme sa snažili o to, aby sme Vám v tomto dynamickom školskom aj mimoškolskom priestore poskytli akýsi kompas, ktorý Vám môže do istej miery priniesť istotu do Vašej pedagogickej práce, ale zároveň aj otázky, ako impulzy k odvahe Vášho pedagogického myslenia.

Ako sme už spomenuli, trojročné dieťa je prirodzene zvedavé a veľa sa pýta. My sme sa počas tých troch rokov tiež pýtali, aby sme Vás školou aj za školou sprevádzali a s otázkami sme sa obrátili na odborníkov, pričom každý z nich má jedinečný pohľad na súčasné dianie v škole a v školstve. Uvedenými rozhovormi hľadáme odpovede na otázky, ktoré od Vás dostávame, obohacujeme sa a učíme sa. Preto sme v priebehu troch rokov prizvali k rozhovorom odborníkov na inklúziu, na potrebu a význam zavádzania podporných opatrení. Rozprávali sme sa aj s odborníčkami na testovanie, na povinné predprimárne vzdelávanie, na potrebu a výhody didaktických reflexívnych komunit pre učiteľov. Z oblasti zavádzania reformných krokov v školskej praxi sme uskutočnili rozhovory s cieľom objasniť nevyhnutnosť zavádzania zmien na školách v súvislosti s ich profiláciou a víziou, alebo priniesť aktuálny exkurz do problematiky nevyhnutnej zodpovednosti v prístupe učiteľov k AI. Prispeli sme aj podaním „pomocnej ruky“ prostredníctvom RCPU, alebo v spolupráci s UNICEF-om sme sa rozprávali s odborníčkou, ako pomôcť zvládať traumy detí odíencov z Ukrajiny. Tiež sme uskutočnili rozhovory s učiteľmi, ktorí mali skúsenosti s deťmi a žiakmi s odlišným materinským jazykom.

Keď sme začali robiť inventúru článkov, ktoré ste napísali počas troch rokov, od vzniku NIVaM-u, začali sa vynárať rôzne kategórie, ktoré reprezentovali to, z akých oblastí Vám poskytujeme podporu vo vzdelávaní. Núkala sa aj myšlienka ísť chronologicky, podľa stupňa škôl. Nakoniec sme sa rozhodli, že všetky stupne a spôsoby vzdelávania, vrátane neformálneho, si môžu pedagogickí alebo odborní zamestnanci, výskumní-vývojoví zamestnanci, študenti, rodičia, podľa obsahového zamerania aktuálneho čísla Pedagogických rozhľadov nájsť odpoveď na svoju možno aj nevyslovenú otázku v rámci svojich vzdelávacích potrieb.

Do tohto čísla zaradíme, okrem sumáru osobností, s ktorými sme sa počas posledných troch rokov rozprávali, 9 obsahových okruhov, ktoré tvoria anotácie publikovaných príspevkov: *NIVaM – podpora PZ a OZ v profesijnom rozvoji, Kurikulárne zmeny*

a výzvy, Druhý jazyk – cudzí jazyk, Zážitok a úspech v učení, Hodnotenie pod lupou, Pohľad na neformálne vzdelávanie, Inklúzia a podporné opatrenia (súčasťou Katalóg podporných opatrení), Bezpečie v škole a Ako na udržateľnosť. Uvedené oblasti môžu byť pre Vás inšpiráciou k ďalšiemu písaniu. Budeme radi, ak sa podelíte o svoje didaktické skúsenosti, zaujímavé výskumné zistenia, alebo nám dáte do pozornosti nové publikácie, ktoré môžu byť inšpiratívne pre pedagogickú prax.

Už len nájsť si čas obzrieť sa...

Číslo Pedagogických rozhľadov, ktorého úvodné slová čítate, vychádza ku koncu kalendárneho roka. Keďže sviatky Vianoc by mali byť štedré, ešte do konca roka Vám prinášame ďalšie číslo, číslo 4. Prajeme Vám, aby ste si oddýchli, vychutnali vianočný čas a hlavne, aby ste si užili pohodu s najbližšími. Napokon, aj Pedagogické rozhľady môžu doplniť atmosféru a byť pre Vás príjemným spoločníkom a inšpiráciou pri premýšľaní o budúcnosti.

Dana Kollárová

šéfredaktorka časopisu

ROZPRÁVALI SME SA

... S VIEROU GROHOVOU

Rozhovor s inovatívnou pedagogičkou, konzultantkou pre školy PaedDr. Vierou Grohovou, ktorá sa celý svoj život venuje práci v školstve. Na PF UPJŠ v Prešove vyštudovala aprobáciu slovenský jazyk – literatúra a hudobná výchova. Najprv pracovala ako učiteľka na 2. stupni základnej školy, potom pôsobila ako školská inšpektorka. Roku 2003 sa stala riaditeľkou ZUŠ. Od roku 2010 začala písať svoj príbeh ako riaditeľka Spojenej školy na Letnej ulici v Poprade. V roku 2012 bola ocenená ministrom školstva čestným uznaním Sv. Gorazda pri príležitosti Dňa učiteľov. V roku 2015 bola Spojená škola na Letnej ocenená v projekte MŠVVaŠ SR *EDUART ako príklad dobrej praxe*. V rokoch 2016 – 2019 boli organizované v škole podujatia pod názvom *Vstúpte bez zaklopania*, kde spoločne s kolegami iných škôl zdieľali skúsenosti z tvorby nového didaktického dizajnu vo výučbe. Model kurikula s názvom *Škola pre každého – škola na každý deň* – prezentovala na rôznych konferenciách. Pracuje v NIVaM (ŠPÚ) ako konzultantka pre školy v rámci Pilotného overovania projektu rámcových učebných plánov a štandardov. Rozhovor sme publikovali na pokračovanie v dvoch číslach.

Nájdete v číslach: 2/2022, 4/2022

... S MARGITOU GAJDOŠOVOU

Rozprávali sme sa o jej skúsenostiach so zapojením sa do pilotáže overovania ŠVP pre základné školy, Dodatku č. 8. Ing. Margita Gajdošová vyštudovala elektrotechniku v špecializácii robotika, na Elektrotechnickej fakulte STU v Bratislave. Návrat do myšlienok na školstvo spôsobila naskytnutá príležitosť učiť na strednej škole ako učiteľka odborných elektrotechnických predmetov. Túto etapu v živote považuje za veľmi obohacujúcu, pretože sa stretla so študentmi s rôznymi vyučovacími potrebami a osobnými životnými príbehmi, ktorých spájal spoločný cieľ – dobré uplatnenie v praxi. Moderné vybavenie školy bolo možné získať z eurofondov, preto sa od roku 2006 venovala písaniu a realizácii projektov v oblasti strojárstva aj informatiky, ktoré škola aj akreditovala ako rekvalifikačné kurzy pre budúcich zamestnancov firiem. Od roku 2010 sa stala riaditeľkou základnej školy. Jej cieľom bolo odlišiť školu od iných škôl na okolí. V období dvoch rokov s kolegami pilotne overovali využívanie metódy CLIL na 1. stupni, otvorili materskú a jazykovú školu. Skúsenosti si rozšírila aj z pohľadu zriaďovateľa, kde pôsobila ako vedúca oddelenia školstva, kultúry a sociálnych vecí.

Nájdete v čísle: 3/2022

... SO SVETLANOU SÍTHOVOU

Mgr. Svetlana Síthová bola riaditeľkou odboru formálneho vzdelávania NIVaM. Je špeciálna pedagogička, ktorá sa dlhodobo venuje deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Má bohaté praktické skúsenosti, ktoré nadobudla v centre pre deti a rodiny, v špeciálnej materskej a základnej škole, ako aj v praktickej škole. Okrem toho v minulosti pôsobila v CPPaP. Vyučovala tiež na PF UKF v Nitre, kde sa venovala odborom špeciálna pedagogika a pedagogika osôb s poruchami učenia. Je autorkou a spoluautorkou viacerých odborných štúdií v oblasti špeciálnej pedagogiky a vzdelávania žiakov so špeciálnymi potrebami. Je víťazkou kategórie *Mladý talent poradenstva* (2019). V roku 2020 bola finalistkou ocenenia *Učiteľ Slovenska*. Viedla Odbor inkluzívneho vzdelávania na ministerstve školstva, kde neskôr pôsobila ako štátna tajomníčka pre inkluzívne, národnostné a celoživotné vzdelávanie (2021 – 2022). Pracovala tiež na komplexnej reforme poradenského systému a na tvorbe *Plánu obnovy a odolnosti*, konkrétne na reformách súvisiacich s Katalógom podporných opatrení, debarierizácie, desegregácie, odstraňovaní dvojsmennej prevádzky škôl či podpore integrácie detí a žiakov z Ukrajiny. Neskôr pracovala ako riaditeľka Odboru podpory formálneho vzdelávania v NIVaM.

Nájdete v čísle: 5/2022

... S PZ A OZ O SKÚSENOSTIACH ŠKÔL S PRÍCHODOM ODÍDENCOV Z UKRAJINY

Pre zobrazenie reálneho stavu na našich školách od začiatku utečeneckej krízy z Ukrajiny sme uskutočnili rozhovory s pedagogickými zamestnancami, ktorí pôsobia na rozličných stupňoch škôl a na rozdielnych pozíciách – riaditeľ/ka školy, zástupkyňa, školská psychologička, pedagogický asistent. Zaujímalo nás, ako postupovali pri začleňovaní detí a žiakov z Ukrajiny do vzdelávacieho procesu. Naše otázky smerovali k problémom ich adaptácie, k vytvoreniu podmienok pre ich vzdelávaciu aj záujmovú činnosť, aké bariéry museli školy prekonávať, s akým postojom sa školy stretli vo svojom okolí, ale aj kto a ktoré inštitúcie im pomáhali a pomáhajú tieto bariéry prekonávať. Rozhovory sme uskutočnili s učiteľkami a učiteľmi z viacerých nami dostupných škôl, počnúc materskou školou až po strednú školu. Keďže ide o neštandardný postup pri rozhovoroch z viacerých stupňov škôl a pedagogických zamestnancov, ktorí pracujú na rozdielnych pozíciách, postupovali sme v ich prezentácii odpovedí tak, že sme ich uviedli osobitne v celkoch podľa jednotlivých stupňov škôl. V úvode každého rozhovoru uvádzame ich meno, miesto a pozíciu, na ktorej v škole pôsobia.

Nájdete v čísle: 1/2023

... S JANKOU KAMENSKOU HALEČKOVOU

PaedDr. Janka Kamenská Halečková je riaditeľka ZŠ v Žiline, mentorka a lektorka Regionálneho centra podpory učiteľov (RCPU) v Martine a lektorka didaktických reflexívnych komunít (DRK). Rozhovorom sme chceli zachytiť skúsenosti škôl s RCPU a zároveň pohľad mentora a lektora na tento typ spolupráce. Zdôvodňuje, prečo je dôležité sa v škole rozprávať, ako môžu učitelia vzájomnými rozhovormi hľadať, obohacovať sa a učiť sa.

Nájdete v čísle: 2/2023

... S OLENOU TKACHUK

Rozprávali o traume, jej prejavoch a možnosti riešenia u detí prichádzajúcich z Ukrajiny. Olena Tkachuk je psychologička z praxe a externá spolupracovníčka projektu *Podpora odídencov z Ukrajiny vo vzdelávaní*, ktorý vznikol na základe spolupráce NIVaM s medzinárodnou organizáciou UNICEF. Má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v odbore praktická psychológia a od roku 2018 pracovala v oblasti klinickej psychológie ako riaditeľka špeciálneho informačného centra. Od júla 2022 pracuje aj ako psychologická poradkyňa v *Lige za duševné zdravie* v Banskej Bystrici.

Nájdete v čísle: 3/2023

... S IVANOU DRANGOVOU

PhDr. Ivana Drangová je špeciálna pedagogička a počas svojej praxe spolupracovala s centrom špeciálnopedagogického poradenstva, pôsobila ako terénna špeciálna pedagogička v MŠ aj ZŠ v Leviciach. Neskôr viedla odbor inkluzívneho vzdelávania na ministerstve školstva, spolupracovala pri tvorbe *Stratégie inkluzívneho vzdelávania*. Zároveň ako štátny radca v kancelárii štátnej tajomníčky ministerstva školstva pracovala v rámci Komponentu 6 v Pláne obnovy a odolnosti SR na viacerých reformách, konkrétne na reforme poradenského systému, reformách súvisiacich s Katalógom podporných opatrení, debarierizáciou a desegregáciou, v NIVaM-e viedla Oddelenie pre inklúziu a špeciálnu pedagogiku, rané a predškolské vzdelávanie. Je autorkou pomôcok pre žiakov *Bystríkova pomôcka* a spoluautorkou *eManuálu dobrej praxe*, ktorý vznikol v spolupráci s Nadáciou Volkswagen.

Nájdete v čísle: 4/2023

... S DANIELOM BÚTOROM

Rozhovor s vtedajším ministrom školstva Danielom Bútorom o jeho vnímaní nevyhnutných zmien vo vzdelávaní. Ambíciou rozhovoru nie je primárne pomenovanie a vysvetľovanie konkrétnych zmien vyplývajúcich z kurikulárnej reformy. Zámerom rozhovoru bolo povzbudiť učiteľov, vychovávateľov, riaditeľov škôl k tomu, aby nabrali odvahu a vykročili na pomyselné „obsahové pole“, na ktorom sa budú môcť s dôverou slobodne pohybovať. Tiež ich chceme uistiť alebo „zastabilizovať“ ich premýšľanie v súvislosti s reformou, ktorú nemajú vnímať ako nebezpečenstvo a ohrozenie, ale ako inšpiráciu pracovať na sebe, učiť sa a skúšať možnosti a limity svojich personálnych a profesijných zručností a spôsobilostí.

Nájdete v čísle: 5/2023

... S IMRICHOM JAKABOM

Rozprávali sme sa o rámci Greencomp a možnosti jeho implementácie do edukačného procesu na stredných školách. Mgr. Imrich Jakab, PhD. je odborným asistentom na katedre ekológie a environmentalistiky fakulty prírodných vied a informatiky UKF v Nitre. Je didaktikom katedry a intenzívne sa venuje problematike environmentálnej výchovy na Slovensku. Prostredníctvom medzinárodných projektov aktívne spolupracuje s domácimi a zahraničnými partnermi na celoživotnom vzdelávaní učiteľov základných a stredných škôl. Je autorom mnohých metodických príručiek určených pre učiteľov a aktívne participuje na školeniach environmentálnej výchovy pre učiteľov. V rokoch 2018 a 2024 bol spoluorganizátorom národných konferencií zameraných na environmentálnu a klimatickú výchovu. Od roku 2022 je členom pracovnej skupiny NIVaM pre tvorbu vzdelávacích štandardov Environmentálnej gramotnosti pre ZŠ a dohliadal na ich implementáciu do jednotlivých vzdelávacích oblastí.

Nájdete v čísle: 1/2024

... S IVANOU PICHANIČOVOU A LUCIOU FICOVOU

PaedDr. Ivana Pichaničová, PhD. a PaedDr. Lucia Ficová, PhD. sú odborníčky na testovanie. Rozhovorom s nimi sme chceli učiteľom objasniť princípy a význam testovania, priblížiť ich procesuálnu stránku. Dr. Pichaničová je riaditeľkou odboru hodnotenia a monitorovania vzdelávania NIVaM. Má 10-ročné praktické skúsenosti ako učiteľka matematiky a chémie na strednej škole. Od roku 2000 sa podieľala na zavádzaní novej formy maturitnej skúšky a celonárodných testovaní na ZŠ, neskôr pôsobila ako zástupkyňa riaditeľky a neskôr ako riaditeľka NÚCMV, ktorý sa v roku 2022 stal sú-

časťou NIVaM. PaedDr. Lucia Ficová, PhD. je vedúcou oddelenia tvorby testov pre stredné školy a logistiky meraní v NIVaM. Niekoľko rokov pôsobila ako učiteľka na VŠ a ZŠ, kde sa venovala matematickému vzdelávaniu. Neskôr v rámci NÚCMV bola garantom tvorby testovacích nástrojov v rámci projektu *Zvyšovanie kvality vzdelávania na ZŠ a SŠ s využitím elektronického testovania*. Od roku 2016 pracovala ako výskumný a vývojový zamestnanec pre tvorbu testov z matematiky pre SŠ a neskôr ako gestor národných meraní NÚCMV.

Nájdete v čísle: 2/2024

... S MARTINOM KRÍŽOM

S Mgr. Martinom Krížom, generálnym riaditeľom Sekcie predprimárneho a základného vzdelávania MŠVVaM SR sme sa rozprávali o počiatočných skúsenostiach s RCPU so školami. Martin Kríž sa venuje školstvu viac ako dvadsať rokov. Bol učiteľom na základných a stredných školách, pôsobil v bývalom ŠPÚ a aktívne spolupracoval s viacerými mimovládnymi organizáciami. V súčasnosti je kľúčovou osobou kurikulárnej a učebnicovej reformy školstva a autorom myšlienky *Regionálnych centier podpory učiteľov*. Prostredníctvom nich pomáha učiteľom nájsť v ich práci zmysel a motiváciu učiť sa pracovať v tíme.

Nájdete v čísle: 3/2024

... S ROMANOU KANOVSKOU

PhDr. Romana Kanovská je generálna riaditeľka NIVaM a rozprávali sme sa s ňou o budovaní dôvery a spolupráce v tak veľkej inštitúcii, akou je NIVaM. 14 rokov bola riaditeľkou Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) pod ministerstvom školstva. Bola zástupkyňou Slovenskej republiky v riadiacich výboroch medzinárodných porovnávacích štúdií (OECD PISA, TALIS a PIAAC) a meraní (IEA TIMSS a PIRLS). V minulosti tiež pracovala v Štátnom pedagogickom ústave ako výskumno-vývojová zamestnankyňa zaoberajúca sa koncepciou externých meraní výsledkov vzdelávania a ich implementáciou na národnej úrovni a bola námestníčkou riaditeľa na Úseku certifikovaných meraní vzdelávania. V období 2015 – 2016 bola štátnou tajomníčkou na ministerstve školstva. Od 1. 7. 2023 pracovala na Ministerstve školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR ako koordinátorka Plánu obnovy a odolnosti a viedla oddelenie strategických priorít – Programovú kanceláriu. Od 10. 7. 2024 vedie Národný inštitút vzdelávania a mládeže.

Nájdete v čísle: 4/2024

... S RASTISLAVOM ROSINSKÝM

Rozhovor s doc. PhDr. Rastislavom Rosinským, PhD. sme viedli aj o tom, čo znamená skutočná inklúzia v školách. Doc. Rosinský pôsobil 6 rokov ako riaditeľ ústavu romologických štúdií Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva UKF v Nitre a 8 rokov ako dekan tejto fakulty. Jeho vedecko-výskumné zameranie súvisí s edukáciou chudobných a rómskych detí. Bol a je zodpovedným riešiteľom mnohých grantových národných a medzinárodných projektov zameraných na vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Je členom viacerých expertných skupín zameraných na inklúziu. Je autorom niekoľkých vedeckých monografií a desiatok vedeckých štúdií publikovaných v renomovaných časopisoch a vydavateľstvách. Od 2023 pôsobí ako výskumno-vývojový pracovník Oddelenia pre inklúziu, špeciálnu pedagogiku, rané a predškolské vzdelávanie na Odbore podpory formálneho vzdelávania NIVaM, kde je hlavným manažérom Plánu obnovy a odolnosti, Komponent 6, Reforma 2: Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, vrátane systému ich financovania.

Nájdete v čísle: 1/2025

... S VIEROU HAJDÚKOVOU

S PhDr. Vierou Hajdúkovou, PhD. sme sa rozprávali o povinnom predprimárnom vzdelávaní: povinné predprimárne vzdelávanie pre všetky deti od troch rokov. Dr. Hajdúková sa profesijne venuje predprimárnemu vzdelávaniu. V úvode svojej kariéry pracovala vo funkcii učiteľky a riaditeľky materskej školy. Neskôr pôsobila ako školská inšpektorka pre materské školy, metodička a referentka. Ako odborníčka na predškolskú pedagogiku intenzívne spolupracuje s NIVaM a úzko spolupracuje s profesijnými organizáciami ako je Spoločnosť pre predškolskú výchovu, SV OMEP a Radou pre rozvoj materských škôl. Je autorkou a spoluautorkou viacerých odborných publikácií so zameraním na predprimárne vzdelávanie. V súčasnosti pôsobí ako hlavný štátny školský radca na Ministerstve školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR.

Nájdete v čísle: 2/2025

NIVAM – PODPORA PZ A OZ V ICH PROFESIJNOM ROZVOJI

NÁZOV: REGIONÁLNE CENTRÁ PODPORY UČITEĽOV – NOVÝ PILIER ŠTÁTNEJ PODPORY PRE PEDAGÓGOV

Autori: Péter Urbán, Martin Kríž (MŠVVaŠ SR)

Anotácia: Z iniciatívy ministerstva školstva, ako dôležitej súčasti kurikulárnej reformy v rámci Plánu obnovy a odolnosti, vznikajú vo všetkých regiónoch Slovenska regionálne centrá podpory učiteľov. Vznik tejto novej štruktúry sleduje tri hlavné ciele: po prvé vytvorenie regionálnych partnerstiev s cieľom spoločne pracovať na zvyšovaní kvality vzdelávania v každom regióne, po druhé podporiť líderstvo inovatívnych pedagógov v každom regióne a po tretie poskytnúť podporu pedagogickým a odborným zamestnancom v každom regióne pri zavádzaní zmien v procese zmien obsahu a foriem vzdelávania. Prvých šesťnásť centier začalo svoje fungovanie 1. septembra 2022 a do roku 2024 má vzniknúť ďalších dvadsaťštyri centier. Čo bude ich úlohou, ako budú fungovať a prečo vznikajú – na tieto otázky dáva odpoveď tento príspevok. Kľúčové slová: regionálne centrum podpory, učiteľ, mentoring, kvalita vzdelávania, inovácie.

Nájdete v čísle: 3/2022

NÁZOV: MENTORING AKO NÁSTROJ INDIVIDUALIZOVANEJ PODPORY UČITEĽA V PRAXI

Autorka: Viktória Pančíková, Martina Chalachánová (NIVaM, RCPU)

Anotácia: S novými výzvami a zmenami v spoločnosti a v školstve sa mentoring stáva významným spôsobom podpory učiteľov v ich profesijnom rozvoji. Ako reakcia na túto situáciu začali vznikať regionálne centrá podpory učiteľov (RCPU) a externý mentoring pre učiteľov bude ich neodmysliteľnou súčasťou. V príspevku charakterizujeme mentoring a predstavujeme prácu RCPU a základné úlohy mentorov pri očakávaných zmenách, ako je prichádzajúca kurikulárna reforma a zavádzanie inklúzie do škôl.

Nájdete v čísle: 3/2022

NÁZOV: VZDELÁVANIE PRE 21. STOROČIE: UČENIE SA V SÚVISLOSTIACH A KOMPLEXNÉ ÚLOHY

Autorky: Anna Sádovská, Štefánia Kudlíková, Jana Bougdar, Mária Gvotová, Jana Leibiczzerová (NIVaM)

Anotácia: Príspevok ponúka stručné postrehy k súčasnému chápaniu učenia sa v súvislostiach (komplexnému učeniu sa) a prístupom, z ktorých vychádza. Sledujeme jednu z možností jeho praktickej realizácie, t. j. vymedzenie a znaky komplexných úloh. Teoretické vymedzenie je doplnené konkrétnym príkladom komplexnej úlohy. Výrazným benefitom komplexných úloh je skutočnosť, že majú potenciál byť úlohami zohľadňujúcimi individuálne potreby všetkých žiakov a podporovať inkluzívne výchovno-vzdelávacie prostredie. Učenie sa v súvislostiach vyžaduje prepájanie poznatkov z viacerých vzdelávacích oblastí, pričom spolupráca učiteľov, ktorej sa venujeme v článku, môže výrazne zlepšiť kvalitu komplexných úloh a prepojenie tém z rozličných vzdelávacích oblastí. **Kľúčové slová:** učenie sa v súvislostiach, komplexné úlohy, inkluzívny prístup, kooperácia učiteľov.

Nájdete v čísle: 4/2022

NÁZOV: PODPORA UČITEĽOV PROSTREDNÍCTVOM PORADENSTVA V PROFESIJNOM ROZVOJI

Autori: Marián Valent, Viktória Pančíková (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: Príspevok sa zameriava na predstavenie poradenstva v profesijnom rozvoji pre pedagogických a odborných zamestnancov. Takto koncipované poradenstvo je vnímané ako individualizovaná podpora pedagogických a odborných zamestnancov (PZ a OZ) pri plánovaní a realizácii svojho vlastného profesijného rozvoja. Autori predstavujú poradenstvo individuálne pre konkrétneho PZ alebo OZ, ale aj poradenstvo skupinové, určené pre manažment škôl a školských zariadení. Okrem zámeru a priebehu poradenstva autori opisujú aj skúsenosti z praxe.

Nájdete v čísle: 4/2022

**NÁZOV: KOMPARÁCIA VÝSLEDKOV DVOCH VÝSKUMOV
HODNOTENIA UČEBNÍČ DEJEPISU
A JEJ ODPORÚČANIA PRE PRAX**

Autor: Michal Veselei (PF UK Bratislava)

Anotácia: Príspevok porovnáva hodnotenie kvality dejepisných učebníc pre základné školy učiteľmi s ich didaktickou vybavenosťou. Tieto učebnice sú po štruktúrálnej stránke dobre zostavené, avšak podľa učiteľov si vyžadujú obsahové a jazykové korekcie.

Číslo: Nájdete v čísle: 4/2022

**NÁZOV: KLÚČOVÉ ZISTENIA Z PRIESKUMOV ZAMERANÝCH
NA SPOLUPRÁCU PEDAGOGICKÝCH A ODBORNÝCH
ZAMESTNANCOV V PROSTREDÍ ŠKÔL**

Autor: Robert Sabo (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: V príspevku prinášame vybrané zistenia z prieskumov realizovaných v školskom roku 2021/2022. Zámerom je upozorniť záujemcov na existenciu záverečných správ, v ktorých si dokážu dohľadať podrobné informácie o spomenutých prieskumoch. Spolupráca pedagogických a odborných zamestnancov v prostredí škôl je jedným z kľúčových faktorov ovplyvňujúcich priebeh a výsledky pri zavádzaní proinkluzívnych opatrení a postupnom zvyšovaní kvality a dostupnosti inkluzívnych škôl pre všetkých. Skúsenosť spolupráce v multidisciplinárnych tímoch na niektorých školách v rámci Slovenskej republiky prináša dôležité zistenia, ktoré sú z nášho pohľadu zaujímavé a ich analýza môže pomôcť pri ďalšej podpore konceptu multidisciplinárnej tímovej práce v prostredí škôl.

Nájdete v čísle: 5/2022

**NÁZOV: PROFESIJNÉ KOMUNITY UČITEĽOV
ALEBO KEĎ SA UČITELIA UČIA**

Autor: Martin Brestovanský (PF TU v Trnave)

Anotácia: Príspevok je vstupným bodom do témy čísla – profesijných učiacich sa komunít (PUK) a kooperatívnych metód didaktickej reflexie. Vysvetľuje dôvody potreby zavádzania PUK do života škôl, podmienky pre autentický profesijný rast učiteľov, rôzne úrovne didaktickej reflexie z hľadiska formy a ich vzájomnú nadväznosť.

Nájdete v čísle: 2/2023

**NÁZOV: AKČNÝ VÝSKUM AKO NÁSTROJ SKVALITŇOVANIA
EDUKAČNEJ PRAXE**

Autorka: Janka Ferencová (PF PU v Prešove)

Anotácia: Edukačný akčný výskum je špecifický typ výskumu zameraný na skvalitňovanie edukačnej praxe. Zámerom článku je vysvetliť podstatu a základné charakteristiky akčného výskumu ako metódy spoločného skúmania a navodzovania efektívnych zmien v školách. Nejde pritom o náhodné intervencie, ale o hľadanie, formulovanie a implementáciu výskumne podložených akčných teórií. V článku popisujeme proces akčného skúmania s ukážkami príkladov z praxe. Chceme tým inšpirovať školy a učiteľov k spoločnému skúmaniu, realizácii rozhodnutí a navodzovaniu zmien nie cestou pokusu a omylu, ale implementáciou overených intervencií, ktoré dokážu zdôvodniť. V procese kurikulárnej transformácie, pred ktorým aktuálne znova učitelia a školy stoja, je téma akčného skúmania nanajvýš aktuálna.

Nájdete v čísle: 2/2023

NÁZOV: DIDAKTICKÉ REFLEKTÍVNE PROTOKOLY: KVALITATÍVNA ANALÝZA ICH PRIEBEHU

Autor: Martin Brestovanský (PF TU v Trnave)

Anotácia: Príspevok vysvetľuje pojem protokolov pre didaktickú reflexiu problémov vyučovacej praxe. Uvádza základné spoločné charakteristiky protokolov a konkrétny príklad priebehu vybraného protokolu. Hlavná časť príspevku sa venuje analýze dát z nahrávok realizácií reflektívnych protokolov v praxi učiteľov v ich vlastných profesijných učiacich sa komunitách alebo v praxi mentorov regionálnych centier podpory učiteľov, či vysokoškolských učiteľov pri reflexii pedagogickej praxe študentov učiteľstva. Prostredníctvom rozboru konkrétnych sekvencií odкрýva a pomenúva kľúčové premenné (ne)úspešnosti kooperatívnej reflexie. Patrí medzi ne dobré porozumenie role facilitátora, kvalita predstavenia samotného problému vyučovacej praxe, ktorý je predmetom reflexie, kvalita otázok zo strany účastníkov, úroveň profesijného jazyka a v neposlednom rade klíma učiteľského zboru a aktuálna atmosféra v reflektujúcej skupine.

Nájdete v čísle: 2/2023

NÁZOV: SPOLOČNÁ DIDAKTICKÁ REFLEXIA PRI TVORBE A IMPLEMENTÁCII NOVÉHO ŠKOLSKÉHO KURIKULA

Autorka: Viera Grohová (NIVaM, KP v Bratislave)

Anotácia: Pandémia nepriniesla do života škôl len obmedzenia, ale Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR umožnilo školám, aby mohli po prerušení vyučovania pilotne realizovať potrebné úpravy svojich rámcových učebných plánov a štandardov, a tak proaktívne reagovať na potreby svojich žiakov. V príspevku sú ponúkané odpovede na niekoľko otázok, ktoré sú pre úspešnosť zavádzania zmeny dôležité. Proces implementácie novej prípravy učiteľov, použitých postupov a spôsobov práce vám popisujeme ako didaktickú reflexiu nadobudnutej skúsenosti z dvojročného sprevádzania pilotných škôl.

Nájdete v čísle: 2/2023

NÁZOV: PROFESIJNÉ ŠTANDARDY A ŠTANDARDY ODBORNÝCH ČINNOSTÍ – KĽÚČOVÉ VÝCHODISKÁ K TVORBE ATESTAČNÉHO PORTFÓLIA ODBORNÝCH ZAMESTNANCOV A ŠKOLSKÝCH ŠPECIÁLNYCH PEDAGÓGOV

Autor: Róbert Sabo (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: V predkladanom príspevku sa zameriavame na vybrané východiská tvorby atestačného portfólia a uvádzame niekoľko podnetov a inšpirácií vo vzťahu k tzv. dokladom preukazujúcim tvorivú činnosť odborných zamestnancov a školských špeciálnych pedagógov. Text je koncipovaný s ohľadom na špecifiká v danej téme vo vzťahu k uvedeným kategóriám zamestnancov.

Nájdete v čísle: 3/2023

NÁZOV: PERSONÁLNA PODPORA VO VZDELÁVANÍ V MINULOSTI A DNES

Autorky: Ivana Drangová, Terézia Harčáriková, Zuzana Ivanová, Lenka Nadányi (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Slovenská republika sa postupnými krokmi dostáva na cestu inkluzívneho vzdelávania, ktorého cieľom je, aby mali všetky deti a žiaci možnosť rozvíjať svoj potenciál na základe rešpektovania ich individuálnych možností a schopností a na základe vhodne zvolenej podpory. Príspevok poskytuje prehľad o historicky najdôležitejších legislatívnych dokumentoch, ktoré smerovali k personálnej podpore detí a žiakov, a to nielen so zdravotným znevýhodnením vo vzdelávaní.

Nájdete v čísle: 4/2023

NÁZOV: ROZVOJ DOCILITY, AKO SPÔSOBILOSTI DOSPELÝCH UČIŤ SA A BYŤ VZDELÁVATEĽNÝ

Autori: Zuzana Gredecká, Nikola Urban Gumanová, Petra Fridrichová, Ivan Pavlov (PF UMB v Banskej Bystrici, NIVaM)

Anotácia: Teoretické východiská Vzdelávanie dospelých definuje schopnosť (dospelej) osoby učiť sa, teda aktívne vstupovať do vzdelávacieho procesu, získavať nové vedomosti, rozvíjať zručnosti a návyky, tiež získavať nové zručnosti potrebné na primeranú integráciu do spoločnosti. Schopnosť dospelých učiť sa je predpokladom akéhokoľvek andragogického pôsobenia, ktoré zahŕňa procesy výchovy, vzdelávania, poradenstva, fáciiácie, v neposlednom rade zahŕňa aj procesy autoformatívne (napr. seba-výchova, sebaučenie a sebarozvoj).

Nájdete v čísle: 2/2024

NÁZOV: CELOSLOVENSKÉ ONLINE SEMINÁRE ZAMERANÉ NA VEDENIE ŠKOLSKEJ KNIŽNICE

Autorka: Rozália Cenigová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Článok prináša informácie o troch celoslovenských online seminároch, ktoré boli zamerané na poskytnutie podrobných, hodnotných a aktuálnych informácií, praktických skúseností a osvedčených postupov pri vykonávaní odborných činností v školskej knižnici a na oboznámenie s platnou legislatívou v oblasti knihovníctva.

Nájdete v čísle: 3/2024

NÁZOV: PODPORA UČITEĽOV – POHĽAD NA VYBRANÉ UKAZOVATELE MEDZINÁRODNÝCH VÝSLEDKOV VÝSKUMOV OECD (TALIS, PIAAC, PISA)

Autorky: Zuzana Wirtz, Oľga Zelmanová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Výskumy OECD TALIS (Teaching and Learning International Survey) a PISA (Programme for International Student Assessment) ukázali špecifické faktory dôležité pre úspešných učiteľov a žiakov a ich sociálno-emocionálny rozvoj. Týmito faktormi sú: status, pohoda učiteľov, spokojnosť s prácou, časové členenie vyučovacej hodiny, socio-ekonomické pozadie žiakov a vízia školy (OECD, 2018). Krajiny (napr. Fínsko, Estónsko), v ktorých žiaci dosahujú dobré (akademické) výsledky (PISA) majú na pedagogické štúdium vysoké vstupné štandardy a štúdium učiteľstva tam má relatívne vysoký status, čo je motiváciou pre mladých ľudí. V príspevku si všimame celkovú investíciu Slovenska do vzdelávania, matematickú gramotnosť, status, plat učiteľa a súvis s výsledkami žiakov. Porovnáваме výsledky slovenských učiteľov s učiteľmi z európskych krajín OECD. Článok prispieva k adresnej pomoci učiteľom, aby sa v budúcnosti zlepšilo postavenie učiteľov v spoločnosti a kvalita učiteľov.

Nájdete v čísle: 3/2024

NÁZOV: SUPERVÍZOR V PODMIENKACH ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Autorky: Slávka Ropeková, Erika Fábiánová (NIVaM, KP v Košiciach)

Anotácia: V príspevku opisujeme legislatívne východiská a potrebu zavedenia kariérovej pozície supervízora v základnej škole. Zdieľame príklad dobrej praxe zo Základnej školy, Pionierov 1, Rožňava, kde v školskom roku 2023/24 pracoval tím 7 supervízorov. Predstavujeme činnosti a postupnosť krokov supervízorov pri tvorbe nového školského vzdelávacieho programu v rámci zavádzania kurikulárnych zmien a pri zefektívňovaní vyučovacieho procesu a procesov riadenia školy.

Nájdete v čísle: 4/2024

NÁZOR: TRIEDNY UČITEĽ AKO MANAŽÉR SOCIÁLNYCH VZŤAHOV V TRIEDE

Autorky: Mária Onušková, Marianna Krčmáriková (NIVaM, KP v Bratislave)

Anotácia: Aj keď sa v škole prioritne učitelia sústreďujú na odovzdávanie vedomostí, veľmi dôležité v súčasnej globalizovanej spoločnosti je zameriavať sa na rozvoj emocionality, sociálnych spôsobilostí a vzájomných vzťahov. Kľúčovým hráčom je tu triedny učiteľ, pretože zohráva významnú úlohu v budovaní a manažovaní sociálnych vzťahov v triede, pričom sa snaží vytvoriť podporujúce a inkluzívne prostredie, v ktorom sa každý žiak cíti prijatý a motivovaný. Príspevok prezentuje, akými sociálnymi zručnosťami by mal disponovať triedny učiteľ a zároveň predkladá námety na aktivity, ktorými môže triedny učiteľ podporovať sociálne zručnosti žiakov.

Nájdete v čísle: 4/2024

NÁZOV: ANALÝZA PROGRAMU TRÉNERI V ŠKOLE (VÝSLEDKY A ODPORÚČANIA 2023/2024)

Autori: Martin Dovičák, Iveta Cihová, Tomáš Gurský, Jan Macháček, Tibor Balga (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Program Tréneri v škole je zameraný na trvalé zvýšenie pohybovej aktivity všetkých detí/žiakov, s osobitným dôrazom na to, aby si každé dieťa/žiak vytvorili pozitívny vzťah k pohybu a športu. Program využíva odborných trénerov z miestnych športových klubov, ktorí počas školského roka jedenkrát za týždeň pomáhajú učiteľom na hodinách telesnej a športovej výchovy (TVS) na prvom stupni základných škôl. Príspevok prezentuje program, jeho overovanie a výsledky v rámci Slovenska.

Nájdete v čísle: 4/2024

KURIKULÁRNE ZMENY A VÝZVY

NÁZOV: VZDELÁVANIE PRE 21. STOROČIE – ZMENY V ZÁKLADNOM VZDELÁVANÍ NA SLOVENSKU

Autorka: Petra Fridrichová (PF UMB Banská Bystrica)

Anotácia: Život súčasnej generácie detí je významne ovplyvnený viacerými faktormi spojenými s takými globálnymi témami, ako sú digitálna transformácia, ale aj klimatická zmena, nízkouhlíková obehová ekonomika a globálne zdravie. Všetky tieto výzvy menia vnímanie toho, čo sa považuje za kvalitné vzdelávanie pripravujúce deti na ich život v dospelosti. Do popredia sa dostáva najmä rozvoj analytických a interakčných zručností a z toho vyplývajúce schopnosti hodnotiť a hľadať riešenia pre súčasné problémy a medzikultúrne otázky v spoločnej diskusii. Slovenskí žiaci dlhodobo dosahujú neuspokojivé výsledky pri hodnotení ich čitateľských, matematických či prírodovedných spôsobilostí. Ukazuje sa, že problematická je aj schopnosť kriticky hodnotiť alebo hľadať riešenia, či spolupracovať v tíme. Nedostatočné sú aj digitálne zručnosti absolventov základného vzdelávania. Tieto skutočnosti otvorili opätovne otázku kvality a aktuálnosti vzdelávania v základných školách či už v rovine toho, čo sa žiaci učia, ale aj ako sa učia. Odpoveďou na neuspokojivé zistenia je pripravovaná zmena základného vzdelávania podporená Plánom obnovy a odolnosti, a to v piatich kľúčových oblastiach – ciele a obsah vzdelávania, štruktúra kurikula, formy vzdelávania, manažment kurikula, učitelia a ich profesijný profil. V príspevku predstavujeme kľúčové zmeny v kurikule pre základné vzdelávanie, ktorých cieľom je priblížiť slovenský školský systém medzinárodným trendom. Naším zámerom je stavať na dobrých a už odskúšaných skúsenostiach, využívať príklady dobrej praxe a overené prístupy so zámerom zvyšovania kvality vzdelávania pre všetky deti na Slovensku.

Nájdete v čísle: 3/2022

NÁZOV: MÝTY A FAKTY O ZMENÁCH V OBSAHU A FORME VZDELÁVANIA

Autorka: Veronika Klindová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Autorka heslovite zhrnula dôležité fakty, ktoré vyplývajú z kurikulárnej reformy, pretože v školskom priestore sú tieto fakty často dezinterpretované. Aby pedagogickí aj odborní zamestnanci dokázali správne vyhodnotiť nevyhnutnosť a podstatu reformných krokov, autorka to stručne vysvetľuje cez opozitá a dáva do pozornosti všetky dôležité a aktuálne informácie o pripravovaných zmenách v obsahu a forme vzdelávania, pričom sa odvoláva na stránke www.vzdelavanie21.sk.

Nájdete v čísle: 3/2022

NÁZOV: PORTUGALSKÁ CESTA K ÚSPECHU: KONZERVATÍVNY OBLÚK V KURIKULÁRNEJ POLITIKE

Autor: Branislav Pupala (NIVaM a PF TU v Trnave)

Anotácia: Článok sa venuje portugalskej vzdelávacej politike posledných desaťročí, pretože ide o zaujímavý príbeh prudkého zlepšovania kvality vzdelávania posudzovaného podľa PISA projektu. Pozornosť je venovaná najmä kurikulárnej politike, iniciatívam a reformám, ktoré stoja v pozadí vzdelávacích výsledkov portugalských žiakov. Pozoruhodná je oscilácia tejto politiky s periódou, kedy portugalský systém uznal prioritnú hodnotu poznatkov voči nejasným kompetenciám. Pri tejto politike sa podarilo udržať kvalitu vzdelávacích výsledkov aj napriek znižujúcim sa investíciám do sektoru vzdelávania.

Nájdete v čísle: 3/2022

NÁZOV: EVOLÚCIA VZDELÁVACEJ SUVERENITY V GLOBALIZAČNÝCH POLITIKÁCH

Autor: Branislav Pupala (PF TU v Trnave, NIVaM, Bratislava),
Lordan Lossifov (Medzinárodný vzdelávací konzultant, Leiden, NL)

Anotácia: Vzdelávacia politika patrí v rámci Európskej Únie k tým politikám, v ktorých majú členské štáty udelenú suverenitu a autonómiu. Táto suverenita je však nestabilná a nepriamymi centrálnymi nástrojmi Únie postupne oslabovaná či regulovaná. Neplatí to len v našom európskom priestore, je to celosvetový fenomén, v ktorom suverenity jednotlivých štátov ovplyvňuje vzdelávacia globalizácia. Tu zohrávajú svoju úlohu nadnárodné organizácie, ktoré rôznymi schémami presadzujú určité regulačné vplyvy, alebo silné vzdelávacie systémy, ktoré sú predmetom nápodobu alebo pedagogických politických výpožičiek. Prenos vonkajších vplyvov do lokálnych podmienok krajín do istej miery ovplyvňuje proces, ktorý sa označuje ako glocalizácia.

Nájdete v čísle: 3/2023

NÁZOV: DIDAKTICKÉ ASPEKTY KURIKULÁRNEJ REFORMY

Autor: Štefan Porubský (PF UMB Banská Bystrica)

Anotácia: Aktuálna kurikulárna reforma prináša mnohé problémy a otázky. Príspevok sa venuje jej dvom aspektom, ktoré súvisia so zvyšovaním profesijnej autonómie učiteľov ako základného predpokladu jej úspešnosti. Prvým je kurikulárna spôsobilosť učiteľa, ktorá znamená adekvátny výber a didaktickú transformáciu vzdelávacích obsahov. Druhým aspektom je didaktická spôsobilosť, ktorá učiteľovi umožňuje vytvárať v procese vyučovania také pedagogické situácie, ktoré sú príležitosťou pre žiakov k učeniu sa.

Nájdete v čísle: 5/2023

NÁZOV: TVORBA ŠKOLSKÝCH VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV PODĽA NOVÉHO ŠTÁTNEHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Autorka: Petra Fridrichová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Vytváranie školských vzdelávacích programov je jedným z nástrojov, ako školy môžu pružne reagovať na potreby a potenciál svojich žiakov v plánovaných cieľoch a následnom obsahu vzdelávania. V príspevku sumarizujeme základné kroky, ktoré sú odporúčané pri tvorbe školského vzdelávacieho programu. Vysvetľujeme potrebu práce učiteľa s cieľmi vzdelávania a ich úlohu pri vymedzovaní obsahu a následnej voľbe vyučovacích stratégií, ale aj pri hodnotení výsledkov vzdelávania. Popísané kroky vytvárania školského vzdelávacieho programu reflektujú požiadavky na tieto programy vymedzené v Zákone o výchove a vzdelávaní č. 245/2008 Z. z. a zároveň majú ambíciu zdôrazniť didaktický aspekt plánovania výchovno-vzdelávacieho procesu na úrovni školy. Predložený text nie je vyčerpávajúcou metodickou tvorby ŠkVP, predstavuje len základné informácie, ktoré môžu pomôcť pri uvažovaní, kde začať a ako postupovať pri práci na vlastnom programe.

Nájdete v čísle: 5/2023

NÁZOV: ŠKOLA AKO UČIACA SA ORGANIZÁCIA – PRÍKLAD ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Autor: Roman Baranovič (Združenia škôl CSLewis)

Anotácia: Tento text sa zaoberá konceptom „Škola ako učiaca sa organizácia“ a jeho aplikáciou na Cirkevnej základnej škole (CZŠ) Narnia v Bratislave. Autor textu sa pokúša vysvetliť tento koncept a jeho kľúčové prvky, ako aj jeho význam pre vzdelávanie na základných školách. Koncept zdôrazňuje zlepšovanie vzdelávacích systémov a procesov s cieľom podporiť profesijný rozvoj učiteľov a dosiahnuť lepšie výsledky žiakov. Autor popisuje, ako na CZŠ Narnia tento koncept implementovali, vrátane zmeny hierarchického vedenia, vytvorenia tímov a tímlídov, spolupráce s rodičmi a iných aspektov podporujúcich trvalý profesijný rozvoj.

Nájdete v čísle: 5/2023

NÁZOV: PRIEREZOVÉ GRAMOTNOSTI A ICH MIESTO V NOVOM ŠTÁTNEOM VZDELÁVACOM PROGRAME

Autor: Andrej Návojský (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: V príspevku predstavujeme prierezové gramotnosti ako dôležitú súčasť nového štátneho vzdelávacieho programu. Objasníme, aké zmeny sa uskutočnili v obsahu prierezových tém, respektíve gramotností a ako tieto obsahy aktualizovali vzdelávacie oblasti a predmety. Neskôr sa venujeme aj praktickým ukážkam, ktoré ilustrujú „prierezovosť“ jednotlivých gramotností naprieč vzdelávacím usernameami a predmetom v rôznych cykloch. Na záver príspevku uvedieme ďalšie plánované kroky, ktoré pomôžu školám v implementácii prierezových gramotností aj nad rámec vzdelávacích oblastí.

Nájdete v čísle: 5/2023

NÁZOV: AKO NA PRVÝ CYKLUS V PRÍRODOVEDNOM VZDELÁVANÍ?

Autorky: Kristína Žoldošová, Katarína Kotuľáková (PF TU v Trnave)

Anotácia: V príspevku predstavujeme gradáciu vo vzdelávacích cieľoch, obsahových a výkonových štandardoch vo vzdelávacej usernamei Človek a príroda. Uvádzame východiská pre plánovanie a praktickú aplikáciu zmien v kurikule v prvom cykle. Objasníme, ako je potrebné postupovať pri plánovaní vzdelávacích činností pre prvý cyklus v rámci vzdelávacej usernamei Človek a príroda. Najskôr sa budeme venovať kľúčovým princípom reformy v prírodovednom vzdelávaní a následne vysvetlíme, ako je potrebné preklopiť ich do učebných plánov a konkrétnych vzdelávacích intervencií.

Nájdete v čísle: 5/2023

NÁZOV: ČO SA STALO S PRVOUKOU A VLASTIVEDOU?

AUTORKA: Zuzana Danišková (PF TU V TRNAVE)

Anotácia: Pri pohľade do aktuálneho kurikula prvého a druhého cyklu si učiteľ všimne, že sa v dokumente neobjaví názov prvouka a ani názov vlastiveda. Cieľom tohto textu je na jednej strane popísať základné a zásadné zmeny, ktoré sa k obom predmetom viažu; na strane druhej bude našou snahou ilustrovať na príkladoch, ako pracovať v prvom cykle.

Nájdete v čísle: 5/2023

NÁZOV: REALIZOVANÉ A PLÁNOVANÉ KOMUNIKAČNÉ AKTIVITY V KONTEXTE KURIKULÁRNYCH ZMIEN

Autorka: Natália Priškinová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Úvod Schválením nového Štátneho vzdelávacieho programu pre základné školy (ŠVP) sa splnil dôležitý mílnik Plánu obnovy a odolnosti SR, ktorého cieľom je naplnenie potrieb vzdelávania pre 21. storočie. Nový ŠVP umožňuje pretvárať školu na prostredie, v ktorom sa namiesto memorovania a odovzdávania hotových vedomostí učia žiaci takým spôsobom, aby sa na základe nich učili samostatne získavať poznatky a na základe nich samostatne myslieť a zodpovedne konať. Kurikulárne zmeny nadväzujú na viaceré predošlé reformné zámery. Majú predovšetkým zvýšiť kvalitu a efektivitu vzdelávania, zlepšiť výsledky žiakov v školách, uplatňovať metódy učenia založené na bádaní a aktívnej činnosti žiakov, pričom sa vo výraznej miere kladie dôraz na potreby jednotlivca.

Nájdete v čísle: 5/2023

NÁZOV: SPOLUPRÁCA RODINY A ŠKOLY

Autorky: Barbora Bírešová, Jana Tichá, Zdenka Obřtalová
(NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: Príspevok približuje dôležitosť spolupráce rodiny a školy so zameraním na výhody, ktoré táto spolupráca prináša pre výchovno-vzdelávací proces a pre optimálny rozvoj osobnosti žiaka. Prináša základný prehľad o možnostiach spolupráce medzi školou a rodinou. Zameriava sa aj na vhodné komunikačné stratégie pre učiteľa, ako viesť rozhovor s rodičom, aj s konkrétnymi tipmi a radami, pre dosiahnutie optimálnej spolupráce učiteľ – žiak – rodič.

Nájdete v čísle: 2/2024

NÁZOV: ZMENY V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH V SRBSKEJ REPUBLIKE

Autorky: Eva Bruteničová, Silvia Mináriková, Jana Paleschová, Eva Pupíková (NIVaM, KP v Bratislave, KP v Trnave, KP v Prešove, KP v Nitre)

Anotácia: Príspevok opisuje proces implementovania zmien v materských školách v rámci kurikulárnej reformy v Srbskej republike, ktorá prebiehala v roku 2018 až 2022. Súčasťou reformy bola zmena kurikulárneho dokumentu, ktorého východiská mali za následok postupnú zmenu v chápaní významu hry a činnosti pre osobnostný alebo celostný rozvoj dieťaťa. Kľúčovými sa javí zmena v spôsobe plánovania, zmena v nazeraní na úlohu a význam prostredia a tiež zmena v chápaní a podporovaní spolupráce materskej školy a rodiny. Autorky čerpali svoje poznatky z pracovno-študijnej návštevy v Srbskej republike, ktorú absolvovali v rámci projektu Podpora odídencom z Ukrajiny vo vzdelávaní, realizovaného s podporou medzinárodnej organizácie UNICEF.

Nájdete v čísle: 2/2024

NÁZOV: TVORIVÁ DRAMATIKA V SLOVENSKOM JAZYKU A LITERATÚRE Z POHLADU NOVÉHO KURIKULA

Autorka: Anna Hliboká Čurlíková (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: Celý moderný pedagogický svet dnes hľadá riešenia, ako zlepšiť výchovu a vzdelávanie človeka, a to nielen kognitívnu, ale aj afektívnu sféru osobnosti, jej emocionálnu inteligenciu, nonkognitívnu oblasť, etiku, mravnosť, vôbec zručnosti a spôsobilosti pre stresový, záťažový a konfliktný život 21. storočia. Jednou z foriem prístupu k vzdelávaniu je tvorivá dramatika. Jej základné princípy korelujú s vymedzeniami cieľov, obsahov a výkonov vo vzdelávacích štandardoch predmetu SJL. Tieto prieniky dokumentujeme analýzou výkonových štandardov a ilustrujeme ich na príkladoch.

Nájdete v čísle: 3/2024

NÁZOV: VIZUÁLNA GRAMOTNOSŤ VO VZDELÁVACÍCH ŠTANDARDOCH NOVÉHO ŠVP PRE ZÁKLADNÉ VZDELÁVANIE

Autor: Timotej Blažek (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Nový Štátny vzdelávací program prešiel viacerými významnými zmenami, vrátane zavedenia vizuálnej gramotnosti do systému programom definovaných gramotností. Tento krok posunul slovenský Štátny vzdelávací program na ambicióznejšiu úroveň a umožnil aplikovať celospoločensky diskutované a aktuálne požiadavky na vzdelávanie do vzdelávacej politiky, medzi ktoré bezpochyby patrí aj vizuálna gramotnosť. Často je ukrytá v rôznych témach, ktoré sa ľahšie dostávajú do popredia aj medzi učiteľmi. Sekundárne je prítomná pri mediálnej, čitateľskej a digitálnej gramotnosti. V tomto príspevku je vysvetlené, čo je vizuálna gramotnosť a zameriava sa na nástroje, prostredníctvom ktorých je možné vizuálnu gramotnosť u žiakov prvého vzdelávacieho cyklu rozvíjať.

Nájdete v čísle: 3/2024

NÁZOV: ANALÝZA UČEBNÝCH PLÁNOV ŠKOLSKÝCH VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV VYBRANÝCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

Autori: Dominika Koperová, Mariana Páleníková, Pavol Kelecsényi, Lujza Čipková Hamplová, Peter Kelecsényi (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Dvojúrovňové kurikulum ponúka škole príležitosť profilovať sa, zohľadniť svoje špecifiká, podmienky regiónu a individuálne potreby. Škola tak dostáva možnosť rozhodovať o posilnení výučby niektorých povinných vyučovacích predmetov, o tvorbe a zavedení nových vyučovacích predmetov, alebo využití aj menej tradičných foriem výučby. Príspevok prezentuje vybrané zistenia pilotného dotazníkového prieskumu Oddelenia pre matematické, informatické, prírodovedné a technické vzdelávanie Odboru podpory formálneho vzdelávania Národného inštitútu vzdelávania a mládeže z novembra 2023 zameraného na mapovanie spôsobov aplikácie štátneho vzdelávacieho programu do školských podmienok. Prezentuje odpovede 106 z oslovených 196 škôl Žilinského kraja s cieľom poukázať na príklady dobrej praxe, ktoré si môžu školy osvojiť alebo sa nimi inšpirovať.

Nájdete v čísle: 3/2024

NÁZOV: AKTIVITY REFLEKTUJÚCE INOVÁCIE V ŠVP POČAS EDUKAFESTU (DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ NA ŠKOLÁCH ZAVÁDZAJÚCICH NOVÉ KURIKULUM V ŽILINSKOM KRAJI)

Autorky: Mária Gvotová, Stanislava Horáčková, Jana Leibiczzerová
(NIVaM, KP v Žiline)

Anotácia: V príspevku prezentujeme, ako Krajské pracovisko NIVaM v Žiline realizovalo pre učiteľov základných škôl, ktoré od septembra 2024 vstupujú do implementácie nového štátneho vzdelávacieho programu (ďalej ŠVP) vo svojich školách, aktivity zamerané na aktívne učenie sa žiakov. V prvej časti príspevku predstavujeme aktivity zamerané na hlavné zložky prírodovednej gramotnosti podľa nového ŠVP - na prírodovedné koncepty, spôsobilosti vedeckej práce a postoje. V druhej časti príspevku uvádzame ukážky práce s rôznymi platformami na rozvoj prierezovej digitálnej gramotnosti.

Nájdete v čísle: 4/2024

NÁZOV: INTERAKCIA KURIKULA A UČEBNÝCH PROCESOV: PARADIGMATICKÝ POSUN V PEDAGOGIKE

Autorka: Gabriela Moser (Univerzita učiteľstva FHNW, Muttentz)

Anotácia: V predloženom príspevku prezentujeme čiastkové výsledky zo skúmania vybraných aspektov učiteľovej kompetenčnej orientácie vo vyučovaní. Uskutočnili sme pedagogický výskum, ktorý sa zaoberal vyučovacím procesom v podmienkach švajčiarskeho vzdelávania, konkrétne v jeho terciárnom stupni. Zámerom výskumu bolo ukázať budúcim učiteľom na príklade dobrej praxe, ako môžeme projektovať nadobúdanie zručností, ktoré sú zamerané na rozvoj špecifických zručností budúcich učiteľov, ich vedomostí a postojov.

Nájdete v čísle: 4/2024

NÁZOR: PROCES POSUDZOVANIA EDUKAČNÝCH PUBLIKÁCIÍ

Autorky: Andrea Galovičová, Natália Bednáriková, Sandra Mészárosová
(NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Posudzovanie edukačných publikácií sa v Slovenskej republike riadi Smernicou č. 46/2023 MŠVVaŠ SR o edukačných publikáciách. Príspevok ponúka prehľad jednotlivých administratívnych a odborných krokov za účelom zabezpečenia procesu posudzovania edukačných publikácií s dôrazom na činnosti, ktoré sú v kompetencii Národného inštitútu vzdelávania a mládeže.

Nájdete v čísle: 2/2025

NÁZOV: VÝUČBA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH A MOŽNOSTI INTEGRÁCIE PROBLEMATIKY DO VYUČOVACIEHO PROCESU

Autori: Martin Macko, Michaela Skúpa, Veronika Beličková (ÚDV SR)

Anotácia: Kreativita a novátorstvo sú faktormi, ktoré pomáhajú pretaviť nápady do výsledkov tvorivej duševnej činnosti. Všetky bežné predmety, ktoré dennodenne používame, ale aj veľké vynálezy meniace svet majú čosi spoločné – sú výsledkom tvorivej a cieľavedomej činnosti jednotlivcov, ale aj skupín ľudí. Cieľom je často zdokonaľiť svet okolo seba. Niektoré z týchto predmetov sa už na prvý pohľad odlišujú od iných – jedinečným vzhľadom, technickým riešením, či unikátnym názvom, alebo logom. V tomto prípade ide o tzv. predmety duševného vlastníctva (výber článku, pošlem ju dopracovať).

Nájdete v čísle: 2/2025

DRUHÝ JAZYK – CUDZÍ JAZYK

NÁZOV: UČÍME SLOVENČINU AKO CUDZÍ/DRUHÝ JAZYK NA SLOVENSKÝCH ZÁKLADNÝCH A STREDNÝCH ŠKOLÁCH

Autorka: Eva Španová (FF, UK v Bratislave, SAS)

Anotácia: Slovenské školy navštevuje stále viac detí, ktoré po slovensky nehovoria alebo ich jazyková kompetencia v slovenčine je veľmi slabá. Článok sa zameriava na charakteristiku predmetu slovenčina ako cudzí/druhý jazyk a na jeho vyučovanie v školskom prostredí prostredníctvom kurzov štátneho/slovenského jazyka. Analyzuje postup pri prijímaní žiaka cudzinca, jeho diagnostiku, plánovanie a prípravu jazykového kurzu. V poslednej časti ponúka viacero tipov, ako postupovať pri príprave a realizácii efektívneho a úspešného jazykového kurzu.

Nájdete v čísle: 1/2023

NÁZOV: UPLATNENIE NEUROPEDAGOGICKÝCH POZNATKOV NA HODINÁCH ANGLICKÉHO JAZYKA

Autorka: Anna Pávová (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: V článku sú prezentované výsledky výskumu, ktorý je zameraný na zisťovanie názorov žiakov na hodiny anglického jazyka, ktoré prebiehali v súlade s poznatkami o činnosti mozgu pri procese učenia sa. Opytovaní žiaci boli súčasťou experimentálnej skupiny, kde prebiehala výučba anglického jazyka s uplatnením neuropedagogických poznatkov. Pedagogický experiment prebiehal na dvoch základných školách na strednom Slovensku a boli do neho zapojené tri vyučujúce anglického jazyka spolu s 50 žiakmi.

Nájdete v čísle: 3/2023

**NÁZOV: DIAGNOSTIKA A VÝUČBA SLOVENSKÉHO JAZYKA
AKO DRUHÉHO ALEBO ĎALŠIEHO JAZYKA**

Autorka: Miroslava Višňovská, Janka Pišová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Príspevok vysvetľuje postup pri realizácii jedného z podporných opatrení – zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho (slovenského) jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy. Približuje činnosti na podporu osvojovania si vyučovacieho jazyka školy a možnosti diagnostikovania jazykovej úrovne dieťaťa/žiaka.

Nájdete v čísle: 4/2023

**NÁZOV: VÝUČBA CUDZÍCH JAZYKOV NA PRVOM STUPNI
ZÁKLADNÝCH ŠKÔL Z POHLADU RIADITEĽOV
(VÝSLEDKY SONDY)**

Autorka: Dana Hanesová (PF UMB v Banskej Bystrici)

Anotácia: Príspevok analyzuje výsledky dotazníkovej sondy z roku 2022/23 zameranej na výučbu cudzích jazykov na 1. stupni základných škôl v SR. Ich riaditelia a riaditeľky sa vyjadrovali k pretrvávajúcim problémovým oblastiam, ktoré základné školy riešia v rámci skvalitňovania primárnej výučby cudzích jazykov. Hoci išlo o malú vzorku, v porovnaní s dátami spred 10 rokov, je na tomto stupni vzdelávania jasne identifikovateľný trend zvyšujúcich sa nárokov na skvalitňovanie profesionálnej prípravy učiteľov cudzích jazykov. Vo viacerých školách však problém s nedostatkom kvalifikovaných primárnych učiteľov jazykov pretrváva. Niektorí respondenti uvádzajú aj nedostatočné technické vybavenie učební, nízku úroveň motivácie žiakov a spolupráce s rodičmi žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Nájdete v čísle: 2/2024

NÁZOV: DIGITÁLNE NÁSTROJE A KREATÍVNE AKTIVITY AKO PROSTRIEDKY ROZVOJA KOMUNIKÁCIE V ANGLIČTINE

Autorka: Eva Uhalová (ZŠ Haniska)

Anotácia: Príspevok predstavuje inovatívny prístup k rozvíjaniu komunikačných zručností na hodinách anglického jazyka na druhom stupni základnej školy. Opisovaný prístup bol realizovaný v rámci projektu *Viem jazyk a chcem ho použiť*, ktorý vznikol ako súčasť programu Komenského inštitútu. Hlavným cieľom projektu bolo podporiť žiakov siedmeho ročníka v rozprávaní, a pritom využívať rôzne prostriedky – od umelej inteligencie až po tvorivé aktivity.

Nájdete v čísle: 2/2025

ZÁŽITOK A ÚSPECH V UČENÍ

NÁZOV: PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE NA HODINÁCH ZDRAVOVEDY AKO MODERNÝ A INOVATÍVNY NÁSTROJ VÝUČBY

Autorky: Anežka Líšková Farkašová (SOŠ dopravy a služieb, Nové Zámky)

Anotácia: Príspevok sa zameriava na problematiku vyučovacieho procesu formou projektového vyučovania, jeho názorné spracovanie ako jeden z možných inovatívnych spôsobov vyučovacieho procesu. Projektové témy zadávané žiakom možno spojiť so vzdelávacími metódami, pomocou ktorých sú žiaci vedení k riešeniu komplexných problémov. Podporujú individuálnu aktivitu, tvorivosť, vzájomnú komunikáciu, zodpovednosť, schopnosť využiť prostriedky IKT (informačno-komunikačné technológie) a schopnosť prezentovať svoju prácu pred kolektívom. Výsledky aplikovaného projektového vyučovania do vyučovacieho procesu možno verifikovať formou didaktického testu.

Nájdete v čísle: 4/2022

NÁZOV: LITERÁRNY TEXT AKO IMPULZ K ROZVÍJANIU SAMOSTATNÉHO MYSLENIA ŽIAKOV A JEHO VYUŽITIE V KONTEXTE LESNEJ PEDAGOGIKY

Autorky: Dana Kollárová, Simona Borisová (PF UKF v Nitre)

Anotácia: Žiaci majú záujem pýtať sa a vyjadrovať svoje názory, ale učitelia nie vždy majú pre ich otázky, ale aj témy, pochopenie. Žiakom to môže uberať z ich odvahy a istoty v komunikácii, zvlášť v mladšom školskom veku. Denne sú pozorovaním či médiami konfrontovaní s témami, ktoré sa priamo dotýkajú ich najbližšieho environmentu a je prirodzené, že sa chcú v nich orientovať. Jednou z možností môže byť aj aktívny prístup k literárnym textom s prírodnou tematikou, konkrétne s témou prostredia lesa. Analýza čítaniek pre primárne vzdelávanie ukázala, že takéto texty máme a otvárajú viacero otázok. Jadrom príspevku sú ukážky prístupu k interpretácii týchto literárnych textov spôsobom, že dokumentujeme kategórie, ako môžeme pristupovať k literárnemu textu tak, aby sme stimulovali u žiakov samostatné, teda aj angažované, kritické a tvorivé myslenie.

Nájdete v čísle: 4/2022

NÁZOV: HROU STIMULUJME ROZVOJ PERCEPCIE DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU V MATERSKEJ ŠKOLE

Autorka: Gabriela Pavúková (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: Príspevok je venovaný ukážke edukačnej hry v podobe aktivít nadväzujúcich na seba, prostredníctvom ktorých sa deti učia, rozvíjajú si vnímanie, spoznávajú rôznorodý materiál a prácu s ním.

Nájdete v čísle: 4/2022

NÁZOV: MOŽNOSTI SKVALITŇOVANIA EDUKÁCIE NA BÁZE POZNATKOV NEUROVIED

Autorka: Gabriela Lojová (PF UK Bratislava)

Anotácia: Svet sa dnes veľmi rýchlo mení vo všetkých sférach života a ako sa ukazuje, modernizácia vzdelávania u nás voči tomuto tempu akosi nestíha. Zo všetkých strán sa ozývajú kritické hlasy a požiadavky na prispôbovanie vzdelávania nielen technickému rozvoju a požiadavkám trhu práce, ale aj meniacim sa širokospektrálnym kultúrnym a sociálnym faktorom. Na pozadí týchto zmien sa čoraz naliehavejšou javí aj potreba humanizácie edukácie na báze najnovších vedeckých poznatkov. Opodstatnenosť takéhoto smerovania v súčasnosti jednoznačne potvrdzujú aj pribúdajúce poznatky o fungovaní mozgu.

Nájdete v čísle: 4/2022

NÁZOV: HRY NA PODPORU ROZVOJA KOMUNIKAČNÝCH SPÔSOBILOSTÍ DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU

Autorky: Gabriela Pavúková, Andrea Šimurdová
(NIVaM, KP v Banskej Bystrici, Žiline)

Anotácia: Príspevok je venovaný ukážke edukačných hier zameraných na podporu rozvoja reči detí predškolského veku a vyzdvihuje hru ako najdôležitejšiu metódu na oboznamovanie sa so slovenským jazykom detí s odlišným materinským jazykom.

Nájdete v čísle: 1/2023

NÁZOV: ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA V BLOKOVOM A TÍMOVOM VYUČOVANÍ NA ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Autorka: Dagmar Zlatošová (ZŠ Nevädzová, Bratislava)

Anotácia: Prakticko-teoretická štúdia poukazuje na význam a opodstatnenosť aplikácie zážitkovej pedagogiky v podmienkach základnej školy, vychádzajúc z poznatkov získaných dlhodobou praxou. Prínos zážitkovej pedagogiky vo výchovno-vzdelávacom procese narastá predovšetkým v súčasnosti, a to hlavne v súvislosti so zavádzaním kurikulárnej reformy. Blokové a tímové vyučovanie prostredníctvom realizácie rôznych projektov a následná reflexia žiakov sa javia významnými prívlastkami efektívneho učenia sa žiakov. Dané atribúty dokumentujeme analýzou projektu „Od tereziánskej povinnej školskej dochádzky k žiackym predstavám o škole tretieho tisícročia“, ktorý bol uskutočnený na Základnej škole Nevädzová 2 v Bratislave v dvoch etapách: máj – jún 2022/2023 a september – november 2023/2024. V uvedenom období sme zrealizovali spolu 7 aktivít.

Nájdete v čísle: 2/2024

NÁZOV: TEMATICKÉ DNI: PEDAGÓG A ŽIAK SPOLOČNE AKO PARTNERI

Autorka: Zuzana Smetanová (NIVaM, KP v Bratislave)

Anotácia: Jedným z hlavných cieľov kurikulárnej reformy je zmena myslenia aktérov. Do centra pozornosti sa dostáva nielen pedagóg, ale predovšetkým žiak/žiačka, ako partneri pri plánovaní, tvorbe, realizácii aj hodnotení vzdelávacieho procesu v škole. Miestom, kde žiak môže prevziať aktívnu úlohu a zodpovednosť za vlastné učenie, sú tematické dni. Tematické dni nie sú novým prvkom vzdelávacích programov, avšak až v novom kurikule sa stávajú neoddeliteľnou súčasťou školského života. Príspevok objasňuje, prečo môžeme tematické dni vnímať ako nástroj k rozvíjaniu nadpredmetových kľúčových kompetencií a predkladá konkrétne praktické príklady na plánovanie, tvorbu a realizáciu tematických dní.

Nájdete v čísle: 3/2024

NÁZOV: TEMATICKÉ DNI: MOŽNOSTI A VÝZVY

Autorky: Libuša Helyes Bednáriková, Miroslava Hepnerová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Tematické dni nie sú pre školy úplne neznámou formou vyučovania. Niektorým učiteľom je známe aj pod pojmom vysoko efektívne učenie. Integrované tematické vyučovanie a tematické dni podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie z roku 2023 sú však odlišnými konceptmi, hoci majú spoločný cieľ – motivovať žiakov k aktívnemu učeniu a podporiť ich rozvoj v rôznych oblastiach aktívnym zapojením do vyučovacieho procesu. V príspevku sú popísané kroky, ako postupovať od voľby témy, cez ich selektovanie, plánovanie a realizáciu, až po hodnotenie. Tematické dni sú vynikajúcim a ideálnym nástrojom na obohatenie vyučovacieho procesu, ktorý prináša žiakom nové podnety, inšpirácie a možnosti, ako rozvíjať ich prierezové gramotnosti. Ich správny výber a začlenenie do vyučovania umožňuje nielen rozšírenie učebného obsahu, ale aj zvyšuje motiváciu žiakov k učeniu.

Nájdete v čísle: 4/2024

NÁZOV: UČENIE SA HROU V MODERNEJ TRIEDE: PROSOCIÁLNE PROSTREDIE AKO PREDPOKLAD PRE UČENIE SA HROU

Autorka: Gabriela Moser (Univerzita učiteľstva FHNW, Muttentz)

Anotácia: V rámci kurikulárnej reformy sa odporúča, aby učitelia svoje vyučovacie hodiny viac zameriavali na potreby žiakov. Cieľom príspevku je opísať námety na rozvoj kognitívnych procesov prostredníctvom aktivizujúceho vyučovania, ktoré umožní žiakom do hĺbky porozumieť učivu tak, aby ho dokázali prakticky uplatniť. Tento prístup k vyučovaniu podporuje u žiakov zmysel pre spoluprácu alebo aj schopnosť riešiť problémy. Je dôležité pri ňom brať do úvahy individuálne osobitosti žiakov a vytvoriť im podpornú sociálnu klímu, ktorá preukázateľne poskytuje priaznivé prostredie pre učenie sa.

Nájdete v čísle: 2/2025

NÁZOV: NÁMETY NA PODPORU EXEKUTÍVNYCH FUNKCIÍ ŽIAKOV V PROCESE (NIELEN) ŠKOLSKÉJ ADAPTÁCIE

Autorky: Radka Teleková, Natália Kovárová (PF UKF v Nitre)

Anotácia: Príspevok prináša teoretický rámec úspešnej školskej adaptácie a rozvoja exekutívnych funkcií začínajúcich školákov vo vzájomných súvislostiach. Dominantnou časťou sú praktické námety aktivít so zameraním na posilnenie exekutívnych funkcií (aktivácia, pozornosť, sústredenosť, pamäť, emocionalita, regulácia) u detí v období ich adaptácie na školské vzdelávanie. Ponúka konkrétne tipy pre učiteľov vo vyučovaní elementárnych reálií. Rozvoj exekutívnych funkcií je zdôrazňovaný ako jeden z determinantov pre úspešné zvládnutie školských požiadaviek a celkovú pohodu dieťaťa.

Nájdete v čísle: 2/2025

NÁZOV: VPLYV HUDBY NA ROZVOJ REČI DIEŤAŤA V PREDŠKOLSKOM VEKU

Autorka: Diana Mecková (FF, PU v Prešove)

Anotácia: Predkladaný článok bližšie prezentuje vplyv hudobného umenia na rozvoj reči detí v predškolskom veku. Práve tento vek je kľúčový pre rozvoj tvorivosti, motivácie a kognitívnych funkcií detí. Cieľom príspevku je poukázať na dôležitosť hudby vo vyučovacom procese pedagóga v predprimárnom vzdelávaní. Hudba neovplyvňuje len celkovú osobnosť detí, ale aj ich reč, ktorá je v tomto roku kľúčová. Článok je vhodný pre budúcich pedagógov hudobného umenia a pedagógov materských škôl.

Nájdete v čísle: 2/2025

HODNOTENIE POD LUPOU

NÁZOV: KRITERIÁLNY TEST AKO NÁSTROJ NA MAPOVANIE ABSOLÚTNEHO VÝKONU ŽIAKA

Autorky: Lucia Ficová, Ivana Pichaničová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Príspevok je venovaný problematike využitia kritériálnych testov v edukačnej realite na identifikovanie absolútneho výkonu žiaka z pohľadu testovaného obsahu prostredníctvom jasne definovaného teoretického rámca, dizajnu testu a štatistického spracovania, ktoré umožňujú konkretizovať opis jednotlivých úrovní spôsobilostí žiaka. Poukazuje na potenciál kritériálneho testovania ako jedného z nástrojov formatívneho hodnotenia v podmienkach základnej školy. Zároveň informuje o zámerech v oblasti inovácií hodnotenia výsledkov vzdelávania v rámci Plánu obnovy a odolnosti. **Kľúčové slová:** diagnostický nástroj, test, absolútny výkon, relatívny výkon, normatívny test, kritériálny test, formatívne hodnotenie, teoretický rámec, dizajn testu, spätná väzba.

Nájdete v čísle: 3/2022

NÁZOV: PREHĽAD KURIKULÁRNYCH ZMIEN V PORTUGALSKU A ESTÓNSKU VO SVETLE PISA TESTOVANIA

Autor: Jozef Sopoliga (PF TU v Trnave)

Anotácia: Výsledky PISA testovania ovplyvňujú štátne politiky a rozhodovania autorít na národnej úrovni. V texte sa zaoberáme kurikulárnymi zmenami v Estónsku a Portugalsku, ktoré mohli potenciálne viesť v týchto krajinách k zlepšovaniu v PISA testoch. S využitím dát z medzinárodnej porovnávacej štúdie G. Hofstedeho diskutujeme kultúrnu podmienenosť jednotlivých výsledkov. V porovnaní s analyzovanými krajinami sa Slovensko líši predovšetkým v kriticky vysokej miere maskulinity a odstupu na základe moci. Text obsahuje aj prehľad kritických pohľadov na samotné PISA testovanie.

Nájdete v čísle: 2/2023

NÁZOV: TVORBA ÚLOH A ICH MONITOROVANIE V KRITERIÁLNOH TESTOVANÍ

Autorky: Marta Balgová, Valéria Švecová (NIVaM, Bratislava; PF UKF v Nitre)

Anotácia: Tvorba úloh je tvorivý a náročný proces, najmä ak je potrebné vytvoriť úlohy podľa presne stanovených kritérií, aby sme overili úroveň vedomostí v presne špecifikovanej oblasti. V praxi sa stretávame s tým, že učitelia majú s touto činnosťou problém. Autorky v príspevku zdôvodňujú, na ktoré kľúčové oblasti treba klásť dôraz pri tvorbe úloh už v príprave učiteľov matematiky na všetkých stupňoch vzdelávania, a tiež vo vzdelávaní učiteľov z praxe. V príspevku predkladajú aj konkrétne úlohy, ktoré sú v súlade s teoretickým rámcom testovania pre matematickú gramotnosť.

Nájdete v čísle: 3/2024

NÁZOV: MEDZINÁRODNÉ MERANIE VEDOMOSTÍ A ZRUČNOSTÍ ŽIAKOV V MATEMATIKE A PRÍRODNÝCH VEDÁCH (TIMSS 2023) - TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Autorka: Andrea Galádová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Článok prináša prehľad koncepcie a metodologického rámca ostatného realizovaného cyklu medzinárodnej štúdie TIMSS, ktorá sa zameriava na zisťovanie vedomostí a zručností žiakov v matematike a prírodných vedách. Uvádza cieľ, štruktúru a novinky v testovaní, ako sú elektronická forma, adaptívne moduly či hodnotenie environmentálneho povedomia. Popisuje jednotlivé nástroje štúdie, vrátane testovacích modulov a dotazníkov zbierajúcich kontextové údaje od žiakov, rodičov, učiteľov a riaditeľov škôl. Predstavuje rámec kurikula z pohľadu obsahových a kognitívnych oblastí a metodiku hodnotenia. Štúdia TIMSS 2023 poskytuje krajinám porovnateľné údaje na zlepšovanie vzdelávacej politiky, pričom reaguje na aktuálne výzvy digitálnej doby a moderného vzdelávania. Celkovo TIMSS 2023 prispieva k zvyšovaniu kvality vzdelávania na globálnej úrovni tým, že poskytuje podrobné informácie o teoretických poznatkoch žiakov, ako aj o ich schopnosti aplikovať a rozvíjať ich.

Nájdete v čísle: 2/2025

NÁZOV: MEDZINÁRODNÉ MERANIE VEDOMOSTÍ A ZRUČNOSTÍ ŽIAKOV V MATEMATIKE A PRÍRODNÝCH VEDÁCH (TIMSS 2023) – VÝSLEDKY

Autorka: Andrea Galádová (NIvaM, Bratislava)

Anotácia: Príspevok analyzuje výkon z matematiky a prírodných vied žiakov 4. ročníka základných škôl na Slovensku v medzinárodnej štúdii TIMSS 2023. Slovenskí žiaci dosiahli v matematike skóre 515 bodov (pod priemerom krajín EÚ a OECD) a v prírodných vedách 521 bodov (v priemere krajín EÚ a OECD). Text detailne porovnáva trendy výkonnosti v čase, rozdiely medzi pohlaviami, ako aj zastúpenie žiakov v jednotlivých vedomostných úrovniach. Pozornosť venuje aj vplyvu niektorých kontextových premenných na výkon žiakov, ako je napr. sociálno-ekonomický status žiaka, predškolská príprava či jazykové zázemie žiakov. Z výsledkov štúdie vyplýva význam predškolskej prípravy a rodičovskej angažovanosti, ktoré pozitívne ovplyvňujú výkon žiakov. Výsledky TIMSS 2023 ponúkajú podnety na zlepšenie vzdelávacieho systému, najmä v oblasti podpory rovnosti a znižovania podielu žiakov v rizikovej skupine.

Nájdete v čísle: 2/2025

POHĽAD NA NEFORMÁLNE VZDELÁVANIE

NÁZOV: ŠTÁTNY VÝCHOVNÝ PROGRAM – NOVINKA V ČINNOSTI VYCHOVÁVATEĽA

Autorka: Jana Verešová (NIVaM, KP v Bratislave)

Anotácia: Ambíciou príspevku je prezentovať teoretické a legislatívne východiská potrebné k tvorbe výchovných programov školských zariadení na základe Štátneho výchovného programu. Zároveň poukázať aj na zmeny vo výchove detí smerom k inklúzii, personalizácii a k rozvíjaniu tzv. mäkkých zručností detí v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach. Podnetom a podkladom k zostaveniu príspevku sú zmeny a inovácie v Zákone č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (časová verzia predpisu účinná od 01. 01. 2023 do 31. 08. 2023) a vydanie štátnych výchovných programov Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Článok objasňuje prepojenia legislatívy týkajúcej sa školských výchovno-vzdelávacích zariadení a tvorby interných dokumentov uvedených zariadení v súlade so starostlivosťou o všetky deti bez rozdielu.

Nájdete v čísle: 3/2023

NÁZOV: ŠPECIFIKÁ PEDAGOGICKEJ KOMUNIKÁCIE V ŠKOLSKOM INTERNÁTE

Autorka: Jana Papšová (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: Príspevok sa venuje komunikácii vychovávateľa pôsobiaceho v školskom internáte, a to tak z aspektu jeho interakcie k ubytovanému žiakovi, ako aj z aspektu jeho kontaktu s rodičom žiaka. Popisuje konkrétne kompetencie vychovávateľa, jeho komunikačné zručnosti a venuje pozornosť aj vnútorným predpisom školského zariadenia, v ktorom pôsobí. Všetky tri uvedené zložky majú zásadný vplyv na úspešné realizovanie výchovného procesu v prostredí školského zariadenia, postavenom práve na kvalitnej komunikácii.

Nájdete v čísle: 2/2024

NÁZOV: NEFORMÁLNE VZDELÁVANIE A ROZVOJ ZRUČNOSTÍ PRE 21. STOROČIE

Autorka: Izabela Lara Tiripová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Neformálne vzdelávanie predstavuje proces získavania vedomostí, zručností a postojov mimo tradičného školského systému. Zahŕňa širokú škálu aktivít, ako sú diskusné kluby, workshopy, online kurzy, dobrovoľníctvo či komunitné projekty. Aj keď tradičné vzdelávacie systémy poskytujú pevný základ, neformálne vzdelávanie sa stáva čoraz dôležitejším, pretože ponúka flexibilnejší a prispôsobivejší prístup k získavaniu praktických zručností, ktoré sú v súčasnosti veľmi žiadané. Autorka v príspevku akcentuje kľúčové kompetencie pre 21. storočie, ktoré sú nevyhnutné pre fungovanie v modernom svete a zdôvodňuje, ako neformálne v symbióze s formálnym vzdelávaním podporuje rozvoj týchto zručností.

Nájdete v čísle: 3/2024

NÁZOV: MONITOROVANIE EURÓPSKÝCH MLÁDEŽNÍCKYCH PROGRAMOV (KĽÚČOVÉ ZISTENIA A ODPORÚČANIA NA ZEFEKTÍVNIENIE BUDÚCEHO VÝSKUMU)

Autorka: Dominika Kováčsová, Zuzana Bánovčanová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Príspevok sa zaoberá zisteniami projektu RAY MON, komplexnej analýzy programu Erasmus+ pre mládež. Skúmaním údajov získaných z rozsiahleho prieskumu účastníkov európskych mládežníckych programov štúdia ponúka cenné poznatky o vplyve programu na individuálny rozvoj, organizačné postupy a spoločenské výsledky. Medzi kľúčové zistenia patrí účinnosť programu pri podpore rozvoja kompetencií, ako je medzikultúrne porozumenie, kritické myslenie a aktívne občianstvo. Štúdia však poukazuje aj na oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť, napríklad na potrebu cielenejších intervencií na riešenie otázok rozmanitosti a inklúzie. Príspevok ponúka sériu odporúčaní na zvýšenie účinnosti programu Erasmus+ pre mládež a budúceho výskumu.

Nájdete v čísle: 4/2024

NÁZOV: PRÁCA S TALENTOVANOU MLÁDEŽOU SO ZAMERANÍM NA PREDMET BIOLÓGIA

Autorka: Martina Mochnacká (Gymnázium, Konštantínova, Prešov)

Anotácia: Predložený príspevok predstavuje prácu s talentovanou mládežou v podmienkach Gymnázia, Konštantínova 2 v Prešove so zameraním na predmet biológia. Kľúčovou problematikou je základné „know-how“ prípravy žiakov na biologickú olympiádu a opis priebehu „Biology Fair“ – aktivity, ktorá umožňuje úspešným riešiteľom olympiády a ďalších súťaží prezentovať svoju prácu žiakom a pedagógom, povzbudzovať ich a inšpirovať k zapojeniu sa do podobných aktivít.

Nájdete v čísle: 4/2024

NÁZOV: POSLANIE VZDELÁVACIEHO STREDISKA MÚZEA HOLOKAUSTU V SETEDI KONCEPCIAN VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV A ICH APLIKÁCIA V PRAXI

Autorka: Erika Tavalýová (Múzeum Holokaustu v Seredi)

Anotácia: Príspevok pojednáva o činnosti vzdelávacieho strediska Múzea holokaustu v Seredi. Popisuje jednotlivé koncepcie edukačných programov, definuje špecifiká internej a externej formy edukácie, kladie osobitý dôraz na vzdelávanie učiteľov, ako aj na špecificky zamerané vzdelávanie detí z marginalizovaných rómskych komunít. Upozorňuje na problémy vyvstávajúce z praktickej aplikácie edukačných programov a apeluje na ich riešenie.

Nájdete v čísle: 2/2025

**NÁZOV: PRÍNOS PREDMETOVÝCH OLYMPIÁD A SÚŤAŽÍ
(Z POHLADU ABSOLVENTA)**

Autorka: Ľubica Kalivodová (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Autorka príspevku uskutočnila rozhovor s Lujzou Leou Lavrikovou, čerstvou absolventkou Gymnázia Pavla Horova v Michalovciach. Lujza Lea Lavrikova sa venuje najmä fyzike, matematike, biológii, a to na špičkovej úrovni. Zaujímajú ju a darí sa jej aj v humanitných vedách. Je víťazkou niekoľkých celonárodných olympiád a angažuje sa aj v medzinárodných tímových projektoch mladých vedcov. Za svoje medzinárodné úspechy bola ocenená ministerstvom školstva a ako mladý vedecký talent získala ocenenie aj od bývalej prezidentky SR.

Nájdete v čísle: 2/2025

INKLÚZIA A PODPORNÉ OPATRENIA

NÁZOV: PODPORA DETÍ Z UKRAJINY VO VZDELÁVANÍ

Autorky: Ivanna Feťko-Ivanková, Monika Duždová (NIVaM, KP v Prešove)

Anotácia: Činnosť NIVaM v Prešove bezprostredne po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine a informácie pedagogickým a odborným zamestnancom o aktuálnych otázkach v súvislosti s integráciou detí a žiakov z Ukrajiny do škôl. Odporúčania na užitočné zdroje pri prijímaní týchto detí/žiakov do materskej školy/základnej školy/strednej školy, poznatky a skúsenosti z praxe zo zahraničia a aktuálne príklady dobrej praxe našich škôl.

Nájdete v čísle: 5/2022

NÁZOV: DIAGNOSTIKA 3 - 4-ROČNÝCH DETÍ V PROSTREDÍ MATERSKÝCH ŠKÔL

Autori: Viera Šilonová, Vladimír Klein (PF PU v Prešove)

Anotácia: Vedecká štúdia je zameraná na diagnostický a stimulačný proces vývinu detí predškolského veku, ktorý predstavuje kľúčový komponent inkluzívneho vzdelávania. V procese výchovy a vzdelávania detí na predprimárnom stupni školskej sústavy zohrávajú dôležitú úlohu predškolské zariadenia, v ktorých bude zabezpečená kvalitná inkluzívna edukácia nielen sociálne znevýhodnených detí (aj rómskych), ale aj detí zdravotne znevýhodnených, intaktných, či nadaných. Jedným z inkluzívnych prístupov je stimulácia vývinu detí na základe výsledkov diagnostiky. Autori oboznamujú čitateľov s výsledkami výskumu efektivity diagnostiky a stimulácie 3 - 4 ročných detí materských škôl, ktorý realizovali v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/O522/19 Tvorba inkluzívneho prostredia v materskej škole a inkluzívne prístupy v diagnostike a v stimulácii vývinu sociálne znevýhodnených detí a Národného projektu „Projekt inklúzie v materských školách – PRIM II“.

Nájdete v čísle: 5/2022

NÁZOV: UVIAZNUTÍ V DISKURZE DEVIÁCIE

Autorka: Katarína Vančíková (PF UMB Banská Bystrica)

Anotácia: Autorka v článku analyzuje širší sociokultúrny kontext, v ktorom sa Slovensko pokúša v rámci Plánu obnovy transformovať segregovaný vzdelávací systém na viac integrovaný a inkluzívny. Opierajúc sa o prácu britského výskumníka D. Skidmorea hľadá odpoveď na otázku, aký typ diskurzu v našej krajine dominuje a ovplyvňuje našu vzdelávaciu politiku a prax. Definuje výzvy, príležitosti a riziká, ktoré pre plánované zmeny z takéhoto nastavenia vyplývajú.

Nájdete v čísle: 5/2022

NÁZOV: KOMUNIKÁCIA NA CESTE K INKLÚZII

Autorka: Marta Horňáková (PF UK v Bratislave)

Anotácia: Príspevok ponúka námietku k diskusii o nárokoch na komunikáciu v školách a školských zariadeniach v procese prechodu k inkluzívnemu vzdelávaniu. Približuje potrebné zmeny a možnosti zmenenej komunikácie pri dosiahnutí vyššej kvality v inkluzívnom prostredí a vo vzdelávaní všetkých v kontexte ich práv.

Nájdete v čísle: 5/2022

NÁZOV: VYUŽÍVANIE KOUČOVACÍCH OTÁZOK NA PODPORU INKLUZÍVNEHO PRÍSTUPU VO VÝCHOVNO-VZDELÁVACOM PROCES

Autori: Viktória Pančíková, Marian Valent (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: V predkladanom príspevku sa zameriavame na možnosť využívania koučovacích otázok v súvislosti s podporou inkluzívneho prístupu vo výchovno-vzdelávacom procese. Popisujeme v ňom, ako by mohli vyzeráť vhodne naformulované koučovacie otázky, uvádzame konkrétne príklady a situácie, kedy je v školskom prostredí možné a vhodné koučovacie otázky použiť.

Nájdete v čísle: 5/2022

NÁZOV: PODPORA ODÍDENCOV Z UKRAJINY VO VZDELÁVANÍ

Autorky: Viera Hincová, Danica Hullová, Eva Pupíková (UNICEF a NIVaM)

Anotácia: Príspevok sa venuje prezentovaniu kľúčových aktivít, ktoré sú v súčasnosti realizované v Národnom inštitúte vzdelávania a mládeže za pomoci medzinárodnej humanitárnej organizácie UNICEF. Aktivity smerujú svojou adresnou pomocou začleňovaniu odídencom z Ukrajiny do vzdelávacieho systému v Slovenskej republike a zároveň podporujú profesijný rozvoj pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení.

Nájdete v čísle: 1/2023

NÁZOV: AKO UNICEF PODPORUJE INTEGRÁCIU DETÍ UKRAJINSKÝCH UTEČENCOV DO ROZVOJA A VZDELÁVANIA V RANOM DETSTVE

Autorky: Tanja Rankovic, Jana Huttová, Hsian Chen Lin, Barbora Vanek, Alice Bertella (UNICEF)

Anotácia: Vojna náhle zmenila životy 7,5 milióna ukrajinských detí. V rámci Ukrajiny je v súčasnosti vysídlených približne 5,9 milióna ľudí vrátane 1,2 milióna detí. 7,9 milióna utečencov utieklo z krajiny do iných európskych krajín, vrátane Slovenska, ktoré otvorilo svoje brány Ukrajincom. Od februára 2022 prekročilo hranice Slovenska viac ako 1 milión ľudí, približne 100 tisíc v krajine požiadalo o dočasnú ochranu. Keďže pred začiatkom vojny žilo na Slovensku len niečo vyše 5 miliónov ľudí, utečenci z Ukrajiny teraz predstavujú takmer 2 percentá populácie. Slovensko zareagovalo rýchlo, účinne a súcitne. V rámci humanitárnej odpovede na vzniknutú situáciu zmobilizovalo veľkú vlnu solidarity, do ktorej sa od začiatku zapojili štátne inštitúcie a samosprávy, ako aj mimovládne organizácie a jednotlivci. Vláda veľmi privítala pomoc organizácií OSN vrátane UNICEF, UNHCR, IOM a WHO, ktoré podporili reakciu na núdzovú situáciu na Ukrajine cez už existujúce štátne a komunálne systémy.

Nájdete v čísle: 1/2023

NÁZOV: SPOLUPRÁCA MATERSKEJ ŠKOLY A RODINY DIEŤAŤA S ODLIŠNÝM MATERINSKÝM JAZYKOM PROSTREDNÍCTVOM ROZPRÁVKY

Autorka: Silvia Mináriková (NIVaM, KP v Trnave)

Anotácia: V príspevku sa venujeme spolupráci učiteliek materskej školy a rodiny dieťaťa s odlišným materinským jazykom s využitím svetových rozprávok. Rozprávky majú potenciál spájať záujem dieťaťa predškolského veku, cielenú činnosť učiteľky a možnosti rodiča aktívne využívať domáce prostredie na oboznamovanie dieťaťa so slovenským jazykom. Uvádzame základné predpoklady vzájomnej spolupráce a navrhujeme aktivity ku konkrétnym rozprávkam.

Nájdete v čísle: 1/2023

NÁZOV: AKO BYŤ NÁPOMOCNÝ PRI ADAPTÁCII ŽIAKA Z UKRAJINY

Anotácia: Iveta Peterová, Monika Duždová (NIVaM, KP v Prešove)

Anotácia: Príspevok ponúka priame námety na aktivity pre asistentov a vychovávateľov v procese adaptácie detí z Ukrajiny na prostredie slovenských škôl. Rovnako zahŕňa odporúčania pri začleňovaní detí/žiacov z Ukrajiny do materskej školy/základnej školy/strednej školy, osobné poznatky a skúsenosti z praxe zo zahraničia.

Nájdete v čísle: 1/2023

NÁZOV: ÚLOHA UČITEĽA SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY PRI REŠPEKTOVANÍ DIVERZITY ŽIAKOV

Autorky: Jana Verešová, Mária Onušková (NIVaM, KP v Bratislava)

Anotácia: Ambíciou príspevku je prezentovať teoretickú analýzu diverzity ako rozmanitosti, ktorá sa dotýka našej spoločnosti s príchodom cudzincov a odíedencov do našej krajiny. Autorky v článku zdôrazňujú podmienky rozmanitosti vo vzdelávaní žiakov s odlišným materinským jazykom aj prostredníctvom návrhov niekoľkých metód pri výučbe slovenského jazyka ako cudzieho jazyka, kde dôležitú úlohu plnia aj učitelia slovenského jazyka a literatúry.

Nájdete v čísle: 3/2023

NÁZOV: LEGISLATÍVNE ZMENY V KONTEXTE INKLUZÍVNEHO VZDELÁVANIA

Autorky: Ivana Drangová, Terézia Harčaričková, Zuzana Ivanová, Lenka Nadányi (NIVaM)

Anotácia: Pri kreovaní a následnom zavádzaní inkluzívneho vzdelávania do škôl je dôležité legislatívne ukotvenie systému inkluzívneho vzdelávania. Za posledné dva roky bolo vypracovaných niekoľko dôležitých strategických a tiež aj legislatívnych dokumentov, ktoré sú kľúčovými činiteľmi v procese realizácie inkluzívneho vzdelávania v Slovenskej republike. Dôležitú rolu zohráva tiež systém poradenstva a prevencie a, samozrejme, v inkluzívnom vzdelávaní dobre pripravený pedagóg.

Nájdete v čísle: 4/2023

NÁZOV: KATALÓG PODPORNÝCH OPATRENÍ

Autorky: Miroslava Višňovská, Ivana Drangová, Barbora Čaplová, Iris Domancová, Zuzana Mravcová, Katarína Reinoldová, Terézia Harčaričková, Zuzana Ivanová, Kristína Tkáčová, Lenka Nadányi, Jana Lopúchová, Rastislav Rosinský (NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Inkluzívne vzdelávanie kladie veľký dôraz na vytvorenie čo najvhodnejších podmienok na výchovu a vzdelávanie každého dieťaťa alebo žiaka. Individualizovaná podpora vo výchove a vzdelávaní pre každé dieťa alebo žiaka bez rozdielu sa reflektuje do katalógu podporných opatrení. Príspevok sa zameriava na teoretické východiská a prehľad podporných opatrení s dôrazom na ich prínos, a to nielen pre deti a žiakov, ktorí čelia rôznorodým výzvam.

KATALÓG PODPORNÝCH OPATRENÍ:

- Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní

...pomôžeme dieťaťu/žiakovi v škole rásť...

- Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi/žiakmi vo výchove a vzdelávaní

...s hodnotením rastiem, s poznatkami víťazím...

- **Zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy**

...napredovanie je dôležitejšie ako dokonalosť...

- **Činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti hravosťou k vedomostiam...**

Podporné opatrenie, ktoré sa zameriava na systematické rozvíjanie spôsobilostí dieťaťa/žiaka, ktoré majú priamy vplyv na dosiahnutie jeho školskej spôsobilosti.

- **Zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy porozumením a s porozumením k vzdelaniu...**

Podporné opatrenie, ktoré sa zameriava na osvojovanie si vyučovacieho jazyka školy u detí/žiacov, ktorých materinský jazyk sa líši od vyučovacieho jazyka školy.

- **Zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa/žiaka**

...s malou pomocou ukážem, že toho zvládnem omnoho viac...

- **Skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia**

...vzdelaním k úspešnej budúcnosti pre všetkých...

- **Zabezpečenie vzdelávania sa vo vyučovacom predmete alebo vo vzdelávacej oblasti vo vyššom ročníku**

...rozširujeme hranice poznávania...

- **Zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením**

...niekedy stačí málo, aby som rozumel viac...

- **Činnosť na podporu sociálneho zaradenia**

...rozmanitosť je naša sila, ktorá nás spája...

- **Činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy**

...naš príbeh sa ešte píše, nech je vzdelanie jeho súčasťou...

- **Špecializované kariérové poradenstvo**

„Nesmiete sa ničoho báť a nesmiete hovoriť, že sa to nedá. Dokážete všetko, aj keď s veľkým úsilím, ale dokážete všetko.“ František Bakule

- **Zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede**

...spoločným úsilím prekonávame prekážky...

- **Poskytovanie zdravotnej starostlivosti**

...zdravie je najcennejším bohatstvom...

- **Zabezpečenie sebaobslužných úkonov v čase výchovnovzdelávacieho procesu**

„Nikdy sa nevzdávaj, zvyčajne otvorí dvere posledný kľúč zo zväzku.“ Paulo Coelho

- **Poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok**

...chcem to zvládnuť sám...

- **Úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností**

...zmyslami za poznaním seba a sveta...

- **Odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní**

...ak mi pomôžete, dosiahnem všetko!

- **Zabezpečenie diétného stravovania**

...zdravie na tanieri...

- **Prevenca na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia, prevencia výskytu rizikového správania**

...telo a myseľ tvoria jednotu. To, čo postihuje jedno, má zaiste vplyv aj na to druhé...

- **Krízová intervencia**

...silné ramená pre krehké srdcia: podpora v čase krízy pre deti a žiakov...

Nájdete v čísle: 4/2023

NÁZOV: INTERAKTÍVNY ŠLABIKÁR V EDUKÁCII ŽIAKOV SO ZDRAVOTNÝM ZNEVÝHODNENÍM

Autorka: Alena Hrtanová (ŠZŠ Sečovce)

Anotácia: Príspevok prezentuje niektoré autorkine pedagogické skúsenosti, ktoré nadobudla počas pôsobenia v Špeciálnej základnej škole v Sečovciach. Rozvíjanie komunikačných schopností patrí k obsahu nosných vyučovacích predmetov vo vzdelávaní žiakov s mentálnym postihnutím a pridruženým viacnásobným postihnutím. Uvedení žiaci majú často zníženú mieru porozumenia, chudobnú aktívnu či pasívnu slovnú zásobu, prítomné deficit v oblasti komunikácie. Nevyhnutnou súčasťou edukácie týchto žiakov je využívanie názornosti, didaktických pomôcok, ktoré napomáhajú k rozvoju pozornosti, predstavivosti a v neposlednom rade rozvíjajú slovnú zásobu a komunikačné zručnosti. V príspevku uvádzame dve špeciálne edukačné digitálne pomôcky, Visual Reading a Interaktívny šlabikár. Obe sú určené žiakom s poruchou autistického spektra, downovým syndrómom, vývinovou dysfáziou a inými diagnózami, pri ktorých je potrebné rozvíjať komunikáciu; ale aj pre zahraničných študentov, kde Interaktívny šlabikár slúži ako edukačný nástroj rozširovania slovnej zásoby.

Nájdete v čísle: 4/2024

NÁZOV: SKÚSENOSTI Z PRVÉHO ROKA IMPLEMENTÁCIE PODPORNÝCH OPATRENÍ V PREŠOVSKOM KRAJI

Autorky: Marianna Balogová, Monika Duždová, Alica Petrasová,
TeĽana Ustohalová (NIVaM, KP v Prešove)

Anotácia: Príspevok sa sústreďuje na vzdelanie ako základné ľudské právo, ktoré je nástrojom ekonomického a ľudského rastu i na inklúziu ako na neustály proces skvalitňovania škôl a školských zariadení. Opierame sa o novelu zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorá zavádza do vzdelávacieho systému 21 podporných opatrení (ďalej PO). Nadobudli platnosť od septembra 2023 a majú poskytovať podporu vo výchove a vzdelávaní každému dieťaťu a žiakovi s akýmkoľvek prekážkami. Príspevok prezentuje názory a skúsenosti regionálnych metodičiek pre systém PO a učiteľky profesijného rozvoja pre špeciálnu pedagogiku z NIVaMmu, KP v Prešove z realizácie prvého roka Plánu obnovy a odolnosti SR, Komponent 6 (ďalej K6), ktoré prostredníctvom rozhovoru, získala doc. PaedDr. Alica Petrasová, PhD. – regionálna metodička (výskumná a vývojová zamestnankyňa). Rozhovory boli zamerané na činnosti, ktoré od septembra 2023 do augusta 2024 vykonávali v rámci K6 – na realizáciu špecializovaných programov inovačného vzdelávania, na zavádzanie modelu nárokovateľných podporných opatrení do škôl a školských zariadení a na ďalšie skúsenosti, medzi ktoré patria i reflexia a spätná väzba od účastníkov vzdelávania či udržateľnosť a skvalitňovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní.

Nájdete v čísle: 1/2025

NÁZOV: DIAGNOSTIKA PROBLÉMOV V UČENÍ A SPRÁVANÍ ŽIAKA STREDNEJ ŠKOLY A POSKYTOVANIE PODPORNÝCH OPATRENÍ: PRÍKLADY Z VÝSKUMU A PRAXE

Autorky: Miroslava Čerešníková, Mária Rosinská (NIVaM, KP v Nitre)

Anotácia: Cieľom príspevku je poskytnúť pohľad na implementáciu podporných opatrení v strednej škole prostredníctvom konkrétnych príkladov z praxe. Výskumné zistenia viazané na dospievanie upozorňujú na viaceré oblasti, ktoré by sme pri práci s dospievajúcimi v strednej škole mali zohľadňovať. V príspevku prinesieme informácie, ktoré sa viažu najmä k problémom regulácie emócií a sociálnym vzťahom, ale aj problémom v učení z dôvodu zníženej aktivity a motivácie.

Nájdete v čísle: 1/2025

NÁZOV: PRÍKLADY DOBREJ PRAXE PRI REALIZÁCII PODPORNÉHO OPATRENIA E) ZABEZPEČENIE POSKYTOVANIA KURZU VYUČOVACIEHO JAZYKA ŠKOLY ALEBO INEJ PODPORY PRI OSVOJOVANÍ SI VYUČOVACIEHO JAZYKA ŠKOLY

Autorky: Jana Tichá, Barbora Bírešová, Zdenka Obrtalová, Robert Sabo (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: Článok sa zameriava na priblíženie podporného opatrenia e) Zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy prezentovaného cez dve prípadové štúdie, jednu z prostredia materskej školy a jednu z prostredia základnej školy, ktoré sa špecificky zameriavali na poskytovanie inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy.

Nájdete v čísle: 1/2025

NÁZOV: TÍMOVÁ SPOLUPRÁCA – ZÁKLADNÝ PILIER ÚSPEŠNÉHO ZAVÁDZANIA PODPORNÝCH OPATRENÍ NA ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Autorky: Zdenka Valeková, Veronika Urbaníková, Monika Mináriková (NIVaM)

Anotácia: Transformácia poradenského systému a reforma 2 Komponent 6 s názvom Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch otvorila nové možnosti a výzvy pri podpore žiaka v bežnej základnej škole (ďalej ZŠ). Zmena spočíva v podpore všetkých žiakov (s diagnózou aj bez diagnózy, s ťažkosťami trvalého i dočasného charakteru). Kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov pri nastavovaní podpory a autonómia školy sa výrazne posilnili. Keďže podpora žiaka v ZŠ sa deje na viacerých úrovniach, kľúčom k úspechu je tímová spolupráca. Príklady dobrej praxe poukážu na možnosti realizácie tímovej spolupráce pri nastavovaní podporných opatrení na konkrétnych dvoch ZŠ. Príspevok popisuje nielen prínos nových postupov, ale i úskalia pri ich realizácii.

Nájdete v čísle: 1/2025

NÁZOV: DIAGNOSTIKA A PODPORNÉ OPATRENIA V PEDAGOGICKEJ PRAXI: PROCES POSKYTOVANIA PODPORNÝCH OPATRENÍ V MATERSKEJ ŠKOLE

Autorky: Jana Bougdar, Alexandra Cintulová, Katarína Hepnerov,
Dagmar Koštrnová, Silvia Kozinková (NIVaM)

Anotácia: V kazuistike z prostredia materskej školy (ďalej MŠ) Vám predstavíme využitie diagnostických metód a nástrojov v procese pedagogického diagnostikovania, ktoré súvisí s identifikáciou a analýzou dosiahnutých výsledkov detí, ich potrieb, špecifik, schopností, nadania, s dôrazom na poskytovanie podporných opatrení v systéme poradenstva a prevencie. Príspevok opisuje implementáciu podporných opatrení v materskej škole pre dieťa, ktoré vyžaduje individuálnu podporu vo výchove a vzdelávaní. Cieľom podporných opatrení je podpora vnímania, nadobúdania zručností a rozvoj kognitívnych, komunikačných, motorických, sociálnych a emocionálnych schopností dieťaťa. Súčasťou podporných opatrení je úprava priestorov triedy, rozdelenie triedy na zóny podľa činností a vytvorenie relaxačného kútika na oddych. Individuálne intervencie zabezpečuje školský podporný tím. Monitoring pokroku dieťaťa prebieha systematicky, prostredníctvom pozorovania, záznamových hárkov a diagnostických metód. Výsledky naznačujú významné zlepšenie v oblasti pozornosti, motoriky a komunikácie, kde dieťa začalo intenzívnejšie nadväzovať kontakt s dospelými a obohatilo si slovnú zásobu. V sociálnej oblasti sa však výrazný progres nezaznamenal. Cílené podporné opatrenia majú potenciál dlhodobo prispieť k zlepšeniu adaptability dieťaťa v školskom prostredí.

Nájdete v čísle: 1/2025

NÁZOV: PODPORNÉ OPATRENIA V PRAXI: STRATÉGIE EFEKTÍVNEJ (SPOLU)PRÁCE ŠKOLSKÉHO PODPORNÉHO TÍMU V MATERSKEJ ŠKOLE

Autorky: Žaneta Gužíková, Miroslava Višňovská
(MŠ 8. mája, Šaľa; NIVaM, Bratislava)

Anotácia: Príspevok sa zaoberá nastavením spolupráce členov školského podporného tímu a pedagogických zamestnancov materskej školy pri realizácii podpory pre všetky deti, ktoré ju potrebujú. Pri zavádzaní systému podporných opatrení v materských školách sa postupne etablujú školské podporné tímy, ktorých členov je nevyhnutné prijať do kolektívu školy. Vedúci pedagogickí zamestnanci hrajú významnú úlohu pri koordinácii všetkých zamestnancov poskytujúcich podporné opatrenia pre deti v materských školách. Investícia do spolupráce a spokojnosti pre členov školského podporného tímu sa priamo premieta do kvality a účinnosti podporných opatrení pre deti.

Nájdete v čísle: 1/2025

NÁZOV: SYSTÉM PODPORNÝCH OPATRENÍ – SKLĎBENIE ODBORNOSTI A ĽUDSKOSTI: ANALÝZA VYBRANÝCH ASPEKTOV SYSTÉMU PODPORNÝCH OPATRENÍ Z POHLADU PEDAGOGICKÝCH A ODBORNÝCH ZAMESTNANCOV ŠKÔL

Autorka: Andrea Lehenová (NIVaM, KP v Trnave)

Anotácia: Príspevok sa venuje vybraným aspektom procesu zavádzania podporných opatrení z pohľadu kľúčových aktérov, pedagogických/odborných zamestnancov a ponúka: 1. analýzu vzdelávacích potrieb v kontexte inklúzie a systému podporných opatrení, 2. vnímanie výhod a nevýhod zavádzania podporných opatrení očami pedagogických/odborných zamestnancov, 3. zdroje spokojnosti v pracovnej oblasti v súvislosti s poskytovaním podpory žiakom, 4. identifikáciu prekážok, s ktorými sa pedagogickí/odborní zamestnanci reálne stretávajú pri zavádzaní podporných opatrení. Zámerom príspevku je podnietiť diskusiu o profesionálnom rozvoji pedagogických/odborných zamestnancov v kontexte systému podporných opatrení a prispieť k skvalitneniu implementačnej stratégie.

Nájdete v čísle: 1/2025

**NÁZOV: VYTVÁRANIE EMOCIONÁLNE BEZPEČNÉHO
PROSTREDIA U DETÍ A ŽIAKOV POMOCOU
SPRIEVODNÉHO MATERIÁLU: ČINNOSŤ NA PODPORU
SOCIÁLNEHO ZARADENIA**

Autorky: Blanka Chynoradská, Jana Koláčková (NIVaM, KP v Bratislave)

Anotácia: V príspevku ponúkame námety na aktivity, ktoré prispievajú k emocionálne bezpečnému prostrediu u detí a žiakov. Aktivity sú rozdelené podľa vývinových období. Okrem aktivít pre deti predškolského veku a pre žiakov mladšieho a staršieho školského veku sa venujeme aj kľúčovým námetom, ktoré sú vhodné pri činnosti na podporu sociálneho zaradenia pre všetky vývinové obdobia. Popisujeme prácu s rozmanitosťou a dôležitosť spolupráce školy s rodinou. Taktiež venujeme pozornosť peer preventívnym programom, rovesníckej mediácii a rovesníckemu mentoringu.

Nájdete v čísle: 1/2025

**NÁZOV: ANALÝZA SPÄTNEJ VÄZBY ABSOLVENTOV
PROGRAMOV INOVAČNÉHO VZDELÁVANIA V OBLASTI
IMPLEMENTÁCIE PODPORNÝCH OPATRENÍ**

Autori: Erik Žovinec, Rastislav Rosinský, Barbora Sender
(NIVaM a PF UKF v Nitre)

Anotácia: V rámci Plánu obnovy a odolnosti SR, Komponentu 6 – Reformy 2 s názvom Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, vrátane systému ich financovania, má SR záväzok vyškoliť pedagogických a odborných zamestnancov v programoch vzdelávania v témach zavádzania podporných opatrení. V príspevku uvádzame výsledky z dotazníkov spätnej väzby (N = 1019) od absolventov programov inovačného vzdelávania (PIV), ktoré poskytoval NIVaM v období 11/23 – 05/24. Výsledky poskytli užitočné pohľady a hodnotenia kvality realizovania PIV v oblasti vzdelávania k témam, ktoré súvisia so zavádzaním systému podporných opatrení do praxe.

Nájdete v čísle: 1/2025

NÁZOV: KVALITATÍVNA ANALÝZA IMPLEMENTÁCIE PODPORNÝCH OPATRENÍ V SR

Autori: Erik Žovinec, Rastislav Rosinský, Barbora Sender
(NIVaM a PF UKF v Nitre)

Anotácia: Predkladaný príspevok popisuje realizovanú výskumnú štúdiu k revízii Katalógu podporných opatrení (KPO) a mapuje výzvy a ťažkosti so zavádzaním podporných opatrení (PO) v slovenskom školstve. Metodológia vychádza z kvalitatívnej analýzy rozhovorov v rámci fokusových skupín, ktoré realizovali krajskí metodici Národného inštitútu vzdelávania a mládeže (NIVaM) v mesiacoch apríl a máj 2024. Rozhovory sa zameriavali na získavanie spätnej väzby na KPO, konkrétne na identifikáciu problémov v praxi s uplatňovaním PO. Zámerom analýzy bolo tiež vytvorenie objektívnych podkladov pre zamýšľané legislatívne úpravy PO. KPO bol skúmaný na všetkých typoch škôl a školských zariadení. Výskumná štúdia bola východiskom pre revidované vydanie Katalógu podporných opatrení, ktoré schválilo Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR s platnosťou od 1. septembra 2024. Ďalšia aktualizácia bude realizovaná na základe podnetov z praxe, ale tiež priebežne s predpokladom raz za dva roky.

Nájdete v čísle: 1/2025

BEZPEČIE V ŠKOLE

NÁZOV: KLAMSTVÁ RUSKEJ PROPAGANDY O UKRAJINE A FAKTY

Autor: Juraj Kredátus (NIVaM, KP v Prešove)

Anotácia: Príspevok je venovaný vyvráteniu niekoľkých tvrdení ruskej politiky, ktoré sa voči Ukrajine objavujú už dlhé roky a mnohé majú svoj pôvod ešte v cárskom Rusku či sovietskom období. Vybrali sme päť tvrdení a predkladáme k nim fakty, nie ruskú propagandu postavenú na výmysloch a klamstvách.

Nájdete v čísle: 1/2023

NÁZOV: ODPÚŠŤANIE AKO STRATÉGIA PREVENIE AGRESÍVNEHO SPRÁVANIA V ROVESNÍCKOM KOLEKTÍVE

Autorka: Dana Zikmund Perašínová (CPP, Trenčín)

Anotácia: V príspevku sa venujeme problematike prevencie agresívneho správania v rovesníckom kolektíve detí. Pedagogická prax ukazuje, že rôzne formy agresívneho správania a násilia, šikanovania a kyberšikanovania v prostredí školy sa vyskytujú medzi deťmi čoraz častejšie a v čoraz mladšom veku. Zažívaný hnev a pomsta môžu viesť u nich k reaktívnemu násiliu, vystupňovaniu problémov v ich vzťahoch. Preto v príspevku zvažujeme možnosti aplikovania odpúšťania medzi deťmi ako silnej medziľudskej stratégie. Popisujeme odpúšťanie ako konštrukt, ktorý má potenciál nielen zlepšiť vzťahy medzi deťmi v rovesníckom kolektíve, ale zároveň ich môžeme viesť k zlepšeniu ich fyzického, psychického aj sociálneho zdravia.

Nájdete v čísle: 2/2024

NÁZOV: PREVENCIA UŽÍVANIA NÁVYKOVÝCH LÁTKOK AKO PODPORNÉ OPATRENIE V PODMIENKACH ŠKOLSKEJ EDUKÁCIE

Autor: Richard Šturmankin (NIVaM, KP v Košiciach)

Anotácia: Nové legislatívne opatrenia v oblasti prevencie užívania návykových látok v prostredí školy akcentujú posilnenie preventívnych stratégií. Tie si vyžadujú komplexný prístup, vrátane spolupráce školy s odborníkmi aj rodičmi. V príspevku analyzujeme úlohy školy v prevencii návykových látok a uvádzame niektoré podporné preventívne programy cieľenej podpory žiakov. Objasňujeme stupne prevencie a ich formy. V príspevku sú obsiahnuté aj dôležité faktory, ktoré škola má brať do úvahy pri koncipovaní stratégie preventívnych programov.

Nájdete v čísle: 1/2025

NÁZOV: EXTRÉMNE ŠKOLSKÉ NÁSILIE: VYBRANÉ ASPEKTY PROBLEMATIKY

Autorka: Elena Ištvánová (CPP, Revúca)

Anotácia: Škola by mala byť bezpečným a zdravie chrániacim prostredím pre žiakov aj pedagógov. V predkladanej práci sa zaoberáme problematikou extrémneho školského násilia, ktoré bezpečie i zdravie aktérov školy poškodzuje. Ide o výskyt násilného správania v prostredí školy, ktoré je realizované formou útokov proti učiteľom a žiakom, a ktoré je nimi aj páchané. V praxi slovenských škôl sme nemali zatiaľ veľa skúseností s výskytom extrémneho násilia v podobe útokov, no súčasnosť ukazuje, že tento fenomén prenikol aj do našich škôl a je potrebné venovať mu naliehavú pozornosť. V práci uvádzame základné vymedzenie problematiky extrémneho školského násilia. Pozornosť venujeme prediktorom útokov v prostredí školy a možným opatreniam školy vo vzťahu k útoku, aj z nášho pohľadu účinným preventívnym riešeniam rizík, aktuálne sa vyskytujúcich v školskom prostredí.

Nájdete v čísle: 2/2025

NÁZOV: PROJEKT NA PODPORU FYZICKÉHO ZDRAVIA, DUŠEVNÉHO ZDRAVIA A PREVENCIEVÝSKYTU RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA V MATERSKEJ ŠKOLE, NOVÁ 2 V BANSKEJ BYSTRICI

Autorka: Svetlana Svetlíková (MŠ, Nová 2, Banská Bystrica)

Anotácia: Článok sa zameriava na význam a realizáciu Projektu podpory fyzického a duševného zdravia a prevencie rizikového správania v konkrétnej materskej škole.

Nájdete v čísle: 2/2025

NÁZOV: EDUKAČNÉ AKTIVITY NA PREVENCIU KYBERAGRESIE A NETOLERANCIE

Autorka: Dana Váňová (NIVaM, KP v Banskej Bystrici)

Anotácia: S nástupom digitálnych technológií do našich životov sa výrazne zmenili spôsoby našej komunikácie a interakcií. Spolu s týmito zmenami sa objavili aj nové formy sociálnej interakcie, ktoré prinášajú so sebou nové výzvy. Kyberagresia a netolerancia v digitálnom priestore sa stali vážnym problémom, ktorý negatívne ovplyvňuje psychické zdravie, sociálne vzťahy a celkový rozvoj jednotlivcov. V tomto texte sa zaoberáme implementáciou preventívnych aktivít v edukačnom procese, zameraných na minimalizáciu kyberagresie a netolerancie v digitálnom prostredí. Predstavíme preventívne aktivity, ktoré môžu byť implementované do edukačného procesu s cieľom predchádzať a riešiť kyberagresiu a netoleranciu v rôznych vekových skupinách detí a žiakov.

Nájdete v čísle: 2/2025

AKO NA UDRŽATEĽNOSŤ

NÁZOV: ANALÝZA MOŽNOSTÍ NIVAM PRI IMPLEMENTÁCII EURÓPSKEHO REFERENČNÉHO RÁMCA KOMPETENCIÍ V OBLASTI (ENVIRONMENTÁLNEJ) UDRŽATEĽNOSTI (GREENCOMP)

Autorka: Erika Fryková (Gymnázium Jána Adama Raymana, Prešov)

Anotácia V súlade s obsahom Európskeho referenčného rámca kompetencií v oblasti udržateľnosti sa prezentovaný príspevok venuje analýze možností Národného inštitútu vzdelávania a mládeže podporovať rozvoj kompetencií pedagógov v oblasti udržateľnosti ako východisko pre rozvoj predmetných kompetencií ich cieľových skupín - detí a žiakov. Ako kľúčové sa javia vzdelávania zamerané na environmentálnu výchovu vzhľadom na prezentáciu a aplikáciu poznatkov a skúseností v danej oblasti v prepojení na realizáciu rôznych environmentálnych aktivít, prostredníctvom ktorých môže dôjsť k postupnému napĺňaniu rámca GreenComp.

Nájdete v čísle: 1/2024

NÁZOV: NÁVRHY ENVIRONMENTÁLNYCH AKTIVÍT PRE ŽIAKOV STREDNÝCH ŠKÔL

Autor: Michal Turok-Meceňo (SZŠ, Banská Bystrica)

Anotácia: Príspevok opisuje konkrétne námety environmentálnych aktivít, ktoré boli realizované na hodinách biológie Strednej zdravotníckej školy v Banskej Bystrici. Aktivity sú tematicky zamerané na problematiku kvality ovzdušia a zisťovania množstva oxidu uhličitého vyprodukovaného motorovými vozidlami. Súčasťou príspevku sú opisy jednotlivých didaktických aspektov, ako sú napr. ciele, metódy, konkrétne postupy pri realizácii aktivít či didaktické poznámky k uskutočneným aktivitám, ktoré z nich vyplynuli.

Nájdete v čísle: 1/2024

**NÁZOV: VYUČOVANIE ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY
V PREDMETOCH MATEMATIKA A BIOLÓGIA**

Autorka: Erika Popiková (SOŠ hotelových služieb a obchodu, Zvolen)

Anotácia: Environmentálna výchova momentálne nie je zaradená ako povinný samostatný predmet do štátneho vzdelávacieho programu pre základné a stredné školy. V súčasnosti sa realizuje ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov alebo prostredníctvom samostatných projektov či seminárov, alebo sa môže vytvoriť ako samostatný vyučovací predmet z rámca disponibilných hodín. Na odbornej škole, na ktorej momentálne autorka pôsobí, si zvolili možnosť zaradenia environmentálnej výchovy do obsahu jednotlivých vyučovacích predmetov. Autorka textu prináša len jeden návrh na realizáciu environmentálnej výchovy v predmetoch matematika a biológia. Voľba vyučovacích metód a realizovaných aktivít bola smerovaná k problematike globálneho otepľovania, k charakteristike pojmu, k príčinám, následkom globálneho otepľovania a návrhom žiakov na zmiernenie jeho dosahov. Formálne vzdelávanie žiakov na túto tému bolo prepojené s neformálnym vzdelávaním v prírodnom prostredí v okolí školy.

Nájdete v čísle: 1/2024

NÁZOV: POZNÁVANIE BIODIVERZITY V OKOLÍ ŠKOLY

Autorka: Zuzana Heredošová (Gymnázium, Komenského, Lipany)

Anotácia: Projekt výchovno-vzdelávacej činnosti má názov Poznávanie biodiverzity v okolí školy. Je navrhnutý na tri vyučovacie hodiny. Zahŕňa učenie vonku, bádateľskú metódu, interaktívnu didaktickú hru so zážitkovým učením, ako aj brainstorming, diskusiu či prácu v skupinách.

Nájdete v čísle: 1/2024

NÁZOV: PROJEKT VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ ČINNOSTI NA HODINÁCH ZDRAVOVEDY S PREPOJENÍM ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY

Autorka: Anežka Lišková Farkašová (SOŠ dopravy a služieb, Nové Zámky)

Anotácia: Príspevok prináša v rámci tematického celku Životné prostredie a jeho vplyv na človeka návrh šetrenia vodou v domácnosti. Návrh vyučovania sme realizovali na strednej odbornej škole (ďalej SOŠ) v predmete zdravoveda. Zameriava sa na problematiku environmentálnej výchovy a jej názorné spracovanie ako jeden z možných inovatívnych spôsobov vyučovacieho procesu. Úlohy zadávané žiakom možno spojiť so vzdelávacími metódami, pomocou ktorých sú žiaci vedení k riešeniu komplexných problémov týkajúcich sa životného prostredia. Podporujú individuálnu aktivitu, tvorivosť, vzájomnú komunikáciu, zodpovednosť, schopnosť využiť prostriedky IKT (informačnokomunikačné technológie), schopnosť využiť a prehĺbiť poznatky z MS Office a schopnosť prezentovať svoju prácu pred kolektívom.

Nájdete v čísle: 1/2024

NÁZOV: TRIEDIME ODPAD ALEBO ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA NA GYMNÁZIU

Autorka: Martina Knutelská (Gymnázium, Veľká okružná, Žilina)

Anotácia: Environmentálna výchova ako prierezová téma môže byť začlenená do rôznych vyučovacích predmetov. V súčasnosti však nestačí učiť žiakov o životnom prostredí. Nevyhnutné je budovať vedomie individuálnej zodpovednosti za stav životného prostredia a zároveň rozvíjať také zručnosti, ktoré umožňujú riešiť aktuálne problémy. Tvorba projektu vyžadujúca nájsť riešenie na lokálny environmentálny problém je spôsob, ako naplniť uvedené ciele. V našom článku popisujeme projekt, ktorý predchádza realizácii separácie plastov v školskom prostredí. Prostredníctvom troch praktických úloh žiaci riešia otázky dopadu konzumného spôsobu života na organizmy a životné prostredie, minimalizácie a triedenia odpadu. Pri navrhovaní a výrobe zberných separovateľných nádob z odpadových materiálov sú žiaci bezprostredne nútení aplikovať nové poznatky v praxi. Zároveň sa podieľajú na riešení lokálneho problému a hľadajú spôsoby, ako ovplyvniť svoje okolie.

Nájdete v čísle: 1/2024

NÁZOV: CESTA ŽIAKOV K UDRŽATEĽNEJ BUDÚCNOSTI

Autorka: Anna Demčáková (Evanjelické kolegiálne gymnázium, Prešov)

Anotácia: Článok opisuje projekt výchovnovzdelávacej činnosti, použiteľný na hodinách chémie, reflektujúci naliehavosť implementácie environmentálnej výchovy do vyučovacieho procesu. Navrhnutý projekt má žiakom pomôcť premeniť teoretické vedomosti o problémoch životného prostredia na konkrétne aktivity vedúce k zmene spotrebiteľských návykov, nevyhnutných pre zachovanie trvalo udržateľného rozvoja.

Nájdete v čísle: 1/2024

Šéfredaktorka:	doc. PaedDr. Dana Kollárová, PhD.
Zástupca šéfredaktora:	Mgr. Ing. Marián Valent, PhD. et PhD.
Výkonná redaktorka:	Mgr. Miroslava Hajtmánková
Redakčná rada:	Mgr. Zuzana Bánovčanová, PhD. RNDr. Erika Fryková doc. PhDr. PaedDr. Martina Kosturková, PhD. PaedDr. Eva Pupíková, PhD. doc. PhDr. Rastislav Rosinský, PhD. PaedDr. Jana Tomášková, PhD.
Obálka:	Mgr. Ján Husár
Grafická úprava:	Stano Jendek Renesans, s. r. o.
Jazyková úprava:	Mgr. Miroslava Hajtmánková PaedDr. Jana Tomášková, PhD.
Preklad do angličtiny:	Mgr. Anna Pávová, PhD.

Zostavovateľkou tohto sumárneho čísla bola Dana Kollárová.

